

Moderna – en ny myndighet för modern konst, arkitektur och design

Ds 2025:2

Regeringskansliet
Kulturdepartementet

SOU och Ds finns på [regeringen.se](https://www.regeringen.se) under Rättsliga dokument.

Svara på remiss

Statsrådsberedningen, SB PM 2021:1.

Information för dem som ska svara på remiss finns tillgänglig på [regeringen.se/remisser](https://www.regeringen.se/remisser).

Omslag: Regeringskansliets standard

Tryck och remisshantering: Elanders Sverige AB, Stockholm 2024

ISBN 978-91-525-1131-2 (tryck)

ISBN 978-91-525-1132-9 (pdf)

ISSN 0284-6012

Förord

Statsrådet Parisa Liljestrand beslutade den 20 juni 2024 att uppdra åt tf. generaldirektören Thomas Pålsson att biträda Kulturdepartementet med att ta fram förslag på hur uppgifter vid Statens centrum för arkitektur och design kan inordnas i Moderna museet. Utredaren ska även analysera om det är ändamålsenligt att inordna uppgifter vid Statens konstråd i Moderna museet och, i så fall lämna ett förslag på hur uppgifterna kan inordnas i Moderna museet. Som sekreterare för uppdraget anställdes från och med den 12 augusti 2024 kanslirådet Eva Grönborg. Praktikant Sara Hardselius har också bidragit i arbetet. Enligt uppdragsbeskrivningen ska uppdraget redovisas senast 31 januari 2025. För promemorians innehåll svarar utredaren ensam. Vi är dock ense om bedömningarna, varför ordet vi används när sådana görs. Härmed överlämnas departementspromemorian *Moderna - en ny myndighet för modern konst, arkitektur och design* (Ds 2025:2).

Stockholm 20 januari 2025

Thomas Pålsson

/Eva Grönborg

Innehåll

Promemorians huvudsakliga innehåll	7
Författningsförslag	11
1 Bakgrund och uppdrag.....	15
1.1 Regeringen utreder mindre myndigheters organisering och uppgifter	15
1.2 Samgående mellan ArkDes och Moderna museet har varit aktuellt tidigare.....	16
1.3 Statskontorets myndighetsanalys av ArkDes visar på brister.....	17
1.4 Uppdrag att lämna förslag om organisationsförändring	18
2 Utgångspunkter och genomförandet av uppdraget	21
2.1 Utgångspunkter	21
2.2 Uppdragets genomförande.....	21
3 Myndigheterna	23
3.1 Moderna museet.....	23
3.1.1 Historik.....	23
3.1.2 Uppgifter.....	24
3.1.3 Organisation	26
3.1.4 Ekonomi.....	27
3.1.5 Personal.....	28
3.1.6 Lokaler.....	33
3.2 Statens centrum för arkitektur och design – ArkDes.....	34

3.2.1	Historik	35
3.2.2	Uppgifter	35
3.2.3	Organisation.....	37
3.2.4	Ekonomi	38
3.2.5	Personal	39
3.2.6	Lokaler	42
3.3	Statens konstråd	43
3.3.1	Historik	44
3.3.2	Uppgifter	44
3.3.3	Organisation.....	46
3.3.4	Ekonomi	48
3.3.5	Personal	48
3.3.6	Lokaler	49
3.4	Sammanfattning av myndigheternas gemensamma och överlappande uppgifter.....	51
3.4.1	Organisation.....	52
3.4.2	Administration	52
3.4.3	Ekonomi	53
3.4.4	Personal	55
3.4.5	Lokaler	56
4	Statens konstråd bör inordnas i Moderna museet	61
4.1	Analys och bedömning.....	61
4.1.1	Minskad sårbarhet och synergier i flera verksamheter	61
4.1.2	Alternativa myndigheter för ett inordnande	63
4.1.3	Eventuella nackdelar med ett inordnade.....	63
5	Bedömning av konsekvenser	65
5.1	Bedömning av verksamhetsmässiga konsekvenser	65
5.1.1	Samgåendet skapar en starkare kulturmyndighet	65
5.1.2	Stärkt position internationellt	67
5.1.3	Ökat samarbete med privata aktörer och nya finansieringsformer.....	67
5.1.4	Samordnad kommunikation kan synliggöra myndigheten och effektivisera verksamheten	69

5.1.5	Utlån av konst till myndigheter samordnas.....	70
5.1.6	Arbetet med gestaltad livsmiljö samordnas och förändras	70
5.1.7	Stärka Skeppsholmen som mötesplats för olika konstformer	72
5.1.8	Kreativa möten mellan olika konstformer i hela landet	73
5.1.9	ArkDes uppgifter inom designområdet inordnas i den nya myndigheten.....	74
5.2	Bedömning av ekonomiska och organisatoriska konsekvenser	75
5.2.1	Samlad stödverksamhet kan ge ökad inre effektivitet och minskad sårbarhet	75
5.2.2	Ekonomiska resurser och förutsättningar	77
5.2.3	Bedömning av personella konsekvenser.....	79
5.3	Bedömning av risker med ett samgående	81
5.3.1	Inköp av konst koncentreras till en myndighet.....	81
5.3.2	Obalans mellan myndighetens verksamheter	81
5.3.3	Olika kulturer inom myndigheterna en utmaning vid samgåendet.....	82
5.4	Bedömning av konsekvenser av att avstå från ett samgående mellan myndigheterna	83
5.5	Myndigheternas bedömning av förslaget	83
5.6	Lokalbehov	84
6	Myndighetens namn, ledningsform och organisation	87
6.1	Myndighetens namn	87
6.2	Ledningsform	87
6.3	Organisation.....	89
6.4	Arbetsätt	90
7	Genomförande	91
7.1	Processen bör ske skyndsamt.....	91

8	Förslag till ny instruktion för myndigheten.....	93
8.1	Generellt.....	93
8.2	Författningskommentarer	94
Bilaga 1	Uppdraget.....	97
Bilaga 2	Genomförda möten.....	101

Promemorians huvudsakliga innehåll

Utredningen föreslår att en ny myndighet, *Moderna - myndigheten för modern konst, arkitektur och design*, bildas genom att Statens centrum för arkitektur och design (ArkDes) och Statens konstråd inordnas i Moderna museet.

En större myndighet med ett bredare uppdrag har bättre förutsättningar att bli en stark och betydelsefull aktör inom konst-, arkitektur-, form- och designområdet, både nationellt och internationellt. Den inre effektiviteten kan öka och sårbarheten minska, bland annat när det gäller kompetensförsörjning och administration. Därmed kan den nya myndigheten ha ett större fokus på kärnuppdraget och på att utveckla verksamheten. Överlappningar i myndigheternas befintliga verksamhet kan dessutom undvikas.

Gemensamma utställningar som kombinerar konst, offentlig konst, arkitektur och design kan skapa unika och engagerande upplevelser för besökarna. De olika ämnesområdena kan berika varandra och mötet mellan konstarterna möjliggör alldeles särskilda projekt där en bredare historia kan berättas och där fälten konst, arkitektur och design kan integreras. Det rör utställningar såväl som övriga publika aktiviteter så som föreläsningar, pedagogisk verksamhet för barn och unga, workshops, filmvisningar, samtal etc. Samordnade utbildningsprogram kan nå en bredare publik och dela expertis mellan konstformerna. Även forskningsprojekt och digitaliseringsprojekt kan samordnas. Att ArkDes och Moderna museet redan är samlokaliserade underlättar samgåendet och ger möjlighet att använda lokalerna på nya sätt. Statens konstråd är lokaliserade endast ett stenkast bort, vilket innebär att även dess verksamhet och lokaler blir en betydelsefull del av den nya myndighetens möte med publiken på Skeppsholmen. ArkDes bibliotek kan integreras Moderna museets och Nationalmuseums

gemensamma bibliotek och utbudet i Moderna museets museibutiken utökas.

Myndigheten kommer fortsatt att vara lokaliserad på Skeppsholmen i Stockholm, vilket kan bidra till att utveckla och stärka Skeppsholmens roll som ett kulturellt nav och en mötesplats för olika konstarter. Myndigheten kommer emellertid inte enbart att ha verksamhet i Stockholm utan i hela landet. Moderna museet har en filial i Malmö som blir tillgänglig för utställningar inom myndighetens nya bredare ansvarsområde. Genom ArkDes och Statens konstråds samlade erfarenheter och nätverk kan myndighetens verksamhet i hela landet stärkas, vilket kan bidra till att konstens, arkitekturens och offentliga miljöers roll i samhället får ökad uppmärksamhet och tyngd, inte enbart i Stockholm utan i hela Sverige.

Det finns goda exempel i vår omvärld på hur konstverken kan mötas genom att det skapas en gemensam organisation för konst, arkitektur, form och design. Museum of modern Art i New York, Louisiana i Danmark, Centre Pompidou i Paris samt Stedelijk i Amsterdam är bland de mest kända. Nu får även Sverige en motsvarande institution.

En större och mer samlad organisation bedöms även ge bättre förutsättningar att bygga upp en starkare och bredare kompetens än idag, när uppgifterna är uppdelade på tre relativt små myndigheter. Den nya myndigheten kan ge konst, arkitektur, offentlig miljö samt form och design en större synlighet utåt. En samlad myndighet blir även en starkare kraft i externt samarbete och nätverksbyggande.

Vi kan konstatera att det idag är ekonomiskt och verksamhetsmässigt krävande för små myndigheter att leva upp till de administrativa krav som ställs på statliga myndigheter. Det gäller såväl hr- och it-verksamhet, lokal- och säkerhetsfrågor som att följa olika administrativa regelverk. Detta medför att resurserna för kärnverksamheten i små myndigheter riskerar att urholkas. ArkDes och Statens konstråd har färre än 100 medarbetare, vilket ofta är ett mått på vad som räknas som en mindre myndighet. Moderna museet har något fler medarbetare men kan ändå betraktas som en relativt liten myndighet. Genom samgåendet stärks den administrativa stödverksamheten, vilket kan skapa en mer effektiv och mindre sårbar organisation. Organisationsförändringen får dock inte leda till att den specialkompetens som finns inom de befintliga kulturinstitutionerna går förlorad. Moderna museet, ArkDes och Statens

konstråd representerar till viss del olika kulturinriktningar, målgrupper och arbetssätt. Utgångspunkten för förslaget är att den konstnärliga friheten i de tre befintliga myndigheternas verksamhet i största möjliga utsträckning ska behållas, vilket föreslås regleras i myndighetens instruktion. Organisationsförändringen innebär samtidigt att delvis olika verksamheter, kunskap och kompetenser möts, vilket kan utveckla kreativiteten i organisationen.

Myndigheten ska ledas av en styrelse och en myndighetschef, en överintendent, som samtliga utses av regeringen. I den nya myndigheten bör finnas tre konstnärligt fristående avdelningar: Moderna museet, ArkDes och Konstrådet. De tre avdelningarna leds av avdelningschefer som utses av överintendenten i samråd med styrelsen. Myndigheten bör även ha en förvaltningschef som leder den gemensamma administrativa stödorganisationen i form av bland annat ekonomi, hr, arkiv, bibliotek, it, säkerhet, teknik och lagring. Kommunikationsverksamheten föreslås samlas, antingen som en del av den administrativa avdelningen eller som en egen avdelning.

I denna promemoria redovisas utredningens förslag och bedömningar, bakgrunden till uppdraget och hur uppdraget har genomförts. Myndigheternas nuvarande uppgifter, verksamhet och ekonomiska resurser redovisas, samt en beskrivning av överlappande uppgifter. Förslag till namn och organisation presenteras, liksom en analys och bedömning av konsekvenserna av den föreslagna organisationsförändringen. Författningsförslag med kommentarer lämnas samt utredningens bedömning av hur den föreslagna organisationsförändringen bör genomföras.

Författningsförslag

Förslag till förordning med instruktion för Moderna - myndigheten för modern konst, arkitektur och design

Uppgifter

1 § Moderna - myndigheten för modern konst, arkitektur och design har i uppgift att samla, bevara, visa och förmedla 1900- och 2000-talskonst i alla dess former samt arkitektur. Myndigheten ska verka för att dess verksamhet ska vara en angelägenhet för alla människor i samhället och att konsten blir ett betydelsefullt inslag i samhällsmiljön.

2 § Myndighetens ansvars- och samlingsområde omfattar måleri, skulptur, grafik, teckning, fotografi och andra konstformer, företrädesvis från tiden efter år 1900. Samlingsområdet omfattar även de föremål som har samband med arkitekturområdet.

3 § Myndigheten ska vårda, förteckna, vetenskapligt bearbeta och genom nyförvärv berika de samlingar som anförtrotts myndigheten. Myndigheten ska göra samlingarna tillgängliga för allmänheten, ordna utställningar och bedriva pedagogisk verksamhet samt utlånings- och depositionsverksamhet.

4 § Myndigheten ska

1. levandegöra konsten och dess samband med både samhällets utveckling och äldre konstformer,
2. bidra till kunskapen om en hållbar samhällsutveckling,

3. vetenskapligt bearbeta övriga samlingar av konst som tillhör eller understöds av staten,
4. utveckla sin position som ledande institution.

5 § Myndigheten ska verka för

1. konstnärlig och kulturell förnyelse,
2. att de mål som riksdagen har fastställt för arkitektur, formgivning och design uppnås och vara en nationell mötesplats för aktörer inom dessa områden,
3. att konsten blir ett betydelsefullt inslag i samhällsmiljön.

6 § Myndigheten ska främja

1. intresset för konstens, arkitekturens, formens och designens värden och betydelse för individen och för samhällsutvecklingen,
2. konstvetenskapen,
3. samtidskonstens utveckling och spridning.

7 § Myndigheten ska

1. beställa och förvärva god samtidskonst till statens byggnader och andra lokaler för statlig verksamhet,
2. medverka till skapandet och utvecklingen av offentlig konst och gestaltning av gemensamma miljöer,
3. utveckla och sprida kunskap inom området offentlig konst och gestaltning av gemensamma miljöer, och
4. förteckna samlingar av konst och konsthantverk som tillhör eller understöds av staten, och
5. ha tillsyn över sådana samlingar och över hur statliga organ vårdar konstverk som tillhör staten och som är fast anbringade.

Uppgifterna enligt 7 § 4 gäller under förutsättning att dessa samlingar eller konstverk inte står under tillsyn eller vård av någon annan myndighet eller inrättning som har betryggande sakkunskap i fråga om sådan konst.

8 § Myndigheten får anordna tävlingar inför beställningar av konstnärligt arbete relaterat till 7 § 1.

9 § Utöver de uppgifter som myndigheten har enligt 1–8 §§ får den tillhandahålla varor samt åta sig att utföra undersökningar, utredningar och andra tjänster inom sitt verksamhetsområde.

10 § Myndigheten ska rapportera uppgifter om sin besöksutveckling till Myndigheten för kulturanalys. Myndigheterna ska samråda om vilken rapportering som behövs.

11 § Myndigheten ska följa upp det regionala utfallet av sin verksamhet och rapportera det till Statens kulturråd. Myndigheterna ska samråda om vilken rapportering som behövs.

12 § Myndigheten ska bedriva internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete.

Samverkan

13 § Myndigheten ska samverka med Nationalmuseum om gemensamma funktioner.

14 § Myndigheten ska samverka med berörda myndigheter, institutioner, museer och andra aktörer, däribland det civila samhällets organisationer.

Ledning

15 § Myndigheten leds av en styrelse.

16 § Styrelsen ska bestå av högst nio ledamöter.

17 § Regeringen utser vice ordförande i styrelsen

Organisation

18 § Vid myndigheten ska finnas tre konstnärligt fristående avdelningar benämnda Moderna museet, ArkDes och Konstrådet.

Anställningar och uppdrag

19 § Överintendenten är myndighetschef.

Personalansvarsnämnd

20 § Vid myndigheten ska det finnas en personalansvarsnämnd.

Tillämpligheten av vissa förordningar

21 § Myndigheten ska tillämpa personalföreträdarförordningen (1987:1101).

Avgifter

22 § Myndigheten får ta ut avgifter inom ramen för full kostnads-
täckning för den verksamhet som anges i 9 § och disponera
intäkterna i verksamheten. Avgiften bestäms av myndigheten, utom
i de fall som avses i 15 § avgiftsförordningen (1992:191).

23 § För barn och unga under 19 år ska myndigheten ha fri entré till
alla utställningar.

Undantag från myndighetsförordningen

24 § Myndigheten ska inte tillämpa 29 § myndighetsförordningen
(2007:515) om ärendeförteckning.

1 Bakgrund och uppdrag

Många myndigheter inom Kulturdepartementets ansvarsområde är små och har avgränsade uppgifter. Mindre myndigheter kan ha fördelar genom att de kan specialisera sig och har mindre behov av samordning inom myndigheten, vilket ofta innebär korta beslutsvägar och en icke-hierarkisk organisation. Samtidigt har mindre myndigheter svårt att uppnå stordriftsfördelar och har relativt sett högre kostnader för sin administration. Mindre myndigheter kan även ha svårigheter att upprätthålla nödvändig kompetens för att följa de regelverk som gäller för alla myndigheter. Ett samgående mellan myndigheter kan således både minska sårbarheten och möjliggöra en ökad inre effektivitet i syfte att kunna fokusera på myndighetens kärnverksamhet.

1.1 Regeringen utreder mindre myndigheters organisering och uppgifter

Den statliga förvaltningen ska vara kostnadseffektiv och ändamålsenligt organiserad. För att anpassa den offentliga verksamheten till förändrade behov i samhället ska statsförvaltningen alltid vara öppen för omprövning och prioriteringar. Mot bakgrund av detta tillsatte regeringen under hösten 2023 en utredning om en översyn av mindre myndigheters uppgifter och organisering (dir. 2023:132). Utredningen omfattar förvaltningsmyndigheter som har upp till 100 årsarbetskrafter. Utredningen ska bland annat analysera myndigheternas uppgifter utifrån vad som ligger i det offentliga åtagandet, och eventuella överlappningar i uppgifterna. Utifrån analyserna ska utredningen föreslå vilka myndigheter eller delar av myndigheter som bör avvecklas, samt till vilken eller vilka myndigheter som even-

tuellt kvarvarande uppgifter bör överföras. Utredningen ska redovisa resultatet av sitt arbete senast den 31 januari 2025. ArkDes och Statens konstråd, som båda har färre än 100 anställda, har ingått i denna utredning. Då Kulturdepartementet i juni 2024 beslutade att utreda hur ArkDes kan inordnas i Moderna museet samt om även Statens konstråd bör inordnas i Moderna museet, kommer inga förslag rörande dessa myndigheter att lämnas i utredningen om mindre myndigheters organisering och uppgifter. De båda utredningarna har dock i uppdrag att hålla sig informerade om respektive utrednings arbete för att om möjligt samordna de förslag som lämnas.

1.2 Samgående mellan ArkDes och Moderna museet har varit aktuellt tidigare

Ett samgående mellan Moderna museet och ArkDes har varit föremål för diskussion tidigare. I budgetpropositionen för 2015 angav regeringen att det kan finnas fördelar med att samla uppgifterna för Moderna museet och ArkDes i en myndighet. Vidare informerade regeringen om att ett arbete med att analysera och belysa förutsättningarna för en organisationsförändring hade inletts i Regeringskansliet. I april 2015 presenterade Kulturdepartementet en promemoria¹ i vilken förutsättningarna för att samla uppgifterna för Moderna museet och ArkDes i en myndighet analyserades. Syftet var att skapa bästa möjliga organisatoriska förutsättningar för det arbete som bedrevs inom de befintliga myndigheternas ramar inom konst-, arkitektur-, form- och designområdet. Förslaget kom emellertid inte att genomföras då majoriteten av remissinstanserna var negativa till förslaget och den politiska viljan inte var tillräckligt stark.

Parallellt med framtagandet och beredningen av den föreslagna organisationsförändringen pågick två av regeringen tillsatta utredningar inom området: Gestaltad livsmiljö - en ny politik för arkitektur, form och design² och Museiutredningen - en översyn av de statliga museernas uppdrag, myndighets- och institutionsstruktur

¹ Inordnande av Statens centrum för arkitektur och design i Moderna museet – en kraftsamling för konsten, arkitekturen och formen (Ku2015/01253/KI)

² Gestaltad livsmiljö - en ny politik för arkitektur, form och design, Dir. 2014:69 och Dir. 2015:24.

samt regeringens styrning av dem³. I utredningen om gestaltad livsmiljö⁴ föreslogs att ArkDes skulle ombildas till en myndighet för att utveckla och driva en politik för arkitektur, form och design, med arbetsnamnet Myndigheten för gestaltad livsmiljö. Detta förslag genomfördes inte utan i stället delades ansvaret för området gestaltad livsmiljö mellan Boverket, Riksantikvarieämbetet, ArkDes och Statens konstråd.

1.3 Statskontorets myndighetsanalys av ArkDes visar på brister

Regeringen gav i juni 2022 Statskontoret i uppdrag att utföra en myndighetsanalys av ArkDes. Uppdraget redovisades den 31 mars 2023⁵. Statskontoret har bland annat analyserat ArkDes styrning, uppföljning och organisering samt samverkan med andra aktörer.

Sammanfattningsvis bedömer Statskontoret att ArkDes i flera avseenden fullgör sitt uppdrag men pekar på ett flertal brister, bland annat i delar som rör myndighetens interna styrning och uppföljning och hur man följer de administrativa regelverken. ArkDes behöver i högre grad prioritera sitt arbete med intern styrning och kontroll samt förvaltningskulturen, är Statskontorets slutsats, och betonar att ledarskapet har en central roll i det arbetet. Svagheter inom dessa områden riskerar att försämra effektiviteten och rättssäkerheten i verksamheten. Statskontoret har i sin bedömning av ArkDes interna styrning och uppföljning tagit hänsyn till att ArkDes är en liten myndighet. Statskontoret konstaterar dock att ArkDes arbete med intern styrning och kontroll inte är lika utvecklat som hos andra myndigheter, bland annat inom kulturområdet, som Statskontoret har granskats inom ramen för en myndighetsanalys.

Statskontoret lyfter även fram att ArkDes under lång tid har haft hög personalomsättning och brister i arbetsmiljön och bedömer att förbättringar på dessa områden behövs för att stärka kontinuiteten i verksamheten. Dessa brister har gjort verksamheten sårbar under lång tid, skriver Statskontoret i rapporten⁶. Statskontorets bedömning är att den höga personalomsättningen främst beror på arbets-

³ Översyn av den statliga museipolitiken, Dir. 2014:8 och Dir. 2015:14.

⁴ Gestaltad livsmiljö – en ny politik för arkitektur, form och design, SOU 2015:88

⁵ Myndighetsanalys av Statens centrum för arkitektur och design, Statskontoret 2023:9.

⁶ Myndighetsanalys av Statens centrum för arkitektur och design, Statskontoret 2023:9, s. 10.

miljön och en låg grad av ordning och reda. Det gäller, enligt rapporten, inte minst de administrativa funktionerna. Statskontoret skriver att den höga personalomsättningen gör att intern styrning och organisering brister i kontinuitet. Det tar också resurser från organisationen att rekrytera och lära upp ny personal. Statskontoret konstaterar också att ArkDes under flera år inte har bedrivit något systematiskt arbetsmiljöarbete, även om förberedelser pågår för att komma i gång med detta. ArkDes ledning har dessutom haft ansträngda relationer till facket, och myndigheten har under en lång period saknat lokalt skyddsombud. Statskontoret betonar att kunskapen hos ledning och personal är låg när det gäller att bedriva statlig verksamhet och rollen som statsanställd. Myndigheten behöver, enligt rapporten, genomföra insatser för att höja dessa kunskaper hos både ledningen och medarbetarna.

ArkDes behöver också förbättra hur de hanterar ekonomiska risker och se över hur de använder och redovisar sina anslag inom forskningsfunktionen för gestaltad livsmiljö, påpekar Statskontoret i myndighetsanalysen.

Utredningens bedömning är att Statskontorets kritik är både omfattande och allvarlig och visar att ArkDes ledning under lång tid saknat tillräcklig kunskap om de åtaganden och regelverk som följer av att vara en statlig myndighet. Sedan Statskontorets rapport publicerades har ArkDes vidtagit åtgärder för att komma till rätta med de brister som Statskontoret pekar på. Utredningens bedömning är dock att de brister som Statskontoret lyfte fram i myndighetsanalysen hanteras bättre i en större myndighet.

1.4 Uppdrag att lämna förslag om organisationsförändring

Bland annat mot bakgrund av ovanstående beslutade Kulturdepartementet den 20 juni 2024 om ett uppdrag att ta fram förslag på hur uppgifterna vid ArkDes kan inordnas i Moderna museet. Uppdraget omfattar även att analysera om det är ändamålsenligt att även inordna Statens konstråd i Moderna museet, och i så fall ta fram förslag på hur ett inordnande kan ske. Om utredaren så finner lämpligt kan förslag lämnas om att inordna Statens konstråd i en annan myndig-

het. Regeringskansliet uppdrog den 20 juni 2024 åt vikarierande generaldirektören Thomas Pålsson att biträda Regeringskansliet i genomförandet av uppdraget.

Syftet med uppdraget är att pröva formerna för en sammanhållen myndighetsstruktur som ger de bästa organisatoriska förutsättningarna för genomförandet av en politik inom konstområdet och arkitektur-, form och designområdet som ligger i tiden.

I uppdraget ingår även att analysera behovet av ett förändrat myndighetsnamn för Moderna museet i samband med en organisationsförändring och att lämna nödvändiga författningsförslag. Uppdraget ska redovisas i en departementspromemoria till Regeringskansliet (Kulturdepartementet) senast den 31 januari 2025. För uppdraget i sin helhet, se bilaga 1.

2 Utgångspunkter och genomförandet av uppdraget

2.1 Utgångspunkter

Kulturdepartementets uppdrag till utredaren är tydligt: det handlar om att analysera *hur* uppgifterna vid Statens centrum för arkitektur och design, ArkDes, kan inordnas i Moderna museet, inte *om* det ska ske. Att ett inordnande ska bli ske är således utgångspunkten för utredningens arbete och vi tar därför inte ställning till om ArkDes i stället borde kvarstå som en egen myndighet. Utredningen har dock uppvaktats av olika intressenter som anser att ett inordnande inte bör ske. De skäl som angetts för att ArkDes även fortsättningsvis bör vara en egen myndighet har utredningen förhållit sig till i de bedömningar som görs och de förslag som lämnas. Inga av de skäl som har förts fram har fått oss att ifrågasätta att organisationsförändringen bör ske. När det gäller om Statens konstråd ska inordnas i Moderna museet är uppdraget däremot att analysera *om* det är ändamålsenligt att inordna uppgifterna vid Statens konstråd i Moderna museet och, i så fall, lämna förslag på *hur* det kan ske.

I denna promemoria talar vi genomgående om ”den nya myndigheten” när vi menar den myndighet som tar form när ArkDes och Statens konstråd inordnas i Moderna museet. Detta gör vi dels för att vi betraktar det som en ny myndighet, även om det sker i form av att uppgifter inordnas i en befintlig myndighet, dels för att Moderna museet föreslås byta namn.

2.2 Uppdragets genomförande

Utredningen har under uppdragets genomförande haft en regelbunden dialog med Moderna museet, ArkDes och Statens konstråd.

Vi har strävat efter en så transparent kommunikation som möjligt kring utredningen och de vägval vi har gjort under genomförandet. För att kunna göra så välgrundade analyser och bedömningar som möjligt har utredningen behövt få information av myndigheterna om den befintliga verksamheten, t.ex. administrativa nyckeltal, men även få myndigheternas syn på vilka synergier och risker de ser med ett samgående. Detta arbetssätt är, enligt vår uppfattning, det mest lyckosamma för att utredningen ska bli så genomarbetad som möjligt och för att de förslag som lämnas ska vara kända av de berörda myndigheterna och möjliga att genomföras i närtid.

Den kontinuerliga dialogen har också möjliggjort för myndigheterna att redan under utredningens genomförande ha en dialog inom myndigheten om den förändring som kan komma att ske, även om inga beslut är fattade. Förändringar skapar ofta oro i en organisation och med en öppenhet kring de resonemang som har förts i utredningen har vi velat minska risken för att missförstånd och ryktesspridning ska uppstå. Kontakterna med myndigheterna har främst skett med myndighetscheferna, men utredningen har också haft möten med respektive myndighets ledningsgrupp i form av en workshop med fokus på de synergier och risker ett samgående kan innebära. Myndigheterna ombads även lämna skriftliga kommentarer till de frågor som diskuterades vid workshopen.

Vi har, utöver kontakterna med Moderna museet, ArkDes och Statens konstråd, även träffat en rad olika aktörer och intressenter (se bilaga 2) för att inhämta synpunkter. Vissa möten har utredningen tagit initiativ till medan andra möten initierats för att en organisation eller motsvarande kontaktat utredningen för att få delge sina synpunkter. Vi har även haft informationsutbyte med utredningen om mindre myndigheters uppgifter och organisering.⁷

Utredningen har därutöver regelbundet informerat Kulturdepartementet om hur arbetet har fortskridit.

⁷ Dir. 2023:132

3 Myndigheterna

Uppdraget att utreda en organisationsförändring rör tre myndigheter: Moderna museet, ArkDes och Statens konstråd. I detta avsnitt redogörs för myndigheternas historik, uppgifter, organisation, administration, ekonomi, personal och lokaler. Avsnittet avslutas med en sammanställning och analys av de resurser i form av ekonomi, personal och lokaler den nya myndigheten skulle få vid ett samgående.

3.1 Moderna museet

Moderna museet har en omfattande samling av modern och samtida internationell och svensk konst. Samlingen omfattar drygt 6000 målningar, skulpturer och installationer, ca 33 000 akvareller, teckningar och grafiska blad, ca 400 konstvideor och filmer samt ca 100 000 fotografier. Samlingen innehåller verk av bland andra Andy Warhol, Pablo Picasso, Sigrid Hjertén, Louise Bourgeois, Öyvind Fahlström, Salvador Dalí, Meret Oppenheim, Robert Rauschenberg och Diane Arbus samt verk av idag verksamma konstnärer. Majoriteten av de nyförvärv som görs har kommit till stånd genom donationer av konstverk, genom inköp för donerade medel eller stiftelsemedel.

Under 2023 hade museet ungefär 386 000 besökare till museibyggnaden på Skeppsholmen i Stockholm och Moderna museet Malmö besöktes under 2023 av ca 82 000 personer.

3.1.1 Historik

Redan under första hälften av 1900-talet hade idén om en egen lokal för den dagsaktuella konsten i Nationalmuseum börjat diskuteras. I

juni 1955 beslutades att marinens forna lokal, Exercishuset, på Skeppsholmen från den 1 februari 1956 skulle ställas till museets disposition för att användas för utställningar av modern konst. Den ombyggnad av lokalerna som skedde bekostades i huvudsak av museet själv med donationsmedel. Grunden till Moderna museets samlingar kom att utgöras av Nationalmuseums samling av 1900-talskonst, samt av den samling om 149 konstverk som föreningen Moderna Museets Vänner donerade till det blivande Moderna museet. Moderna museet öppnades den 9 maj 1958 och under 1960-talet växte samlingen till en av Europas kvalitativt mest betydande i sitt slag. 1974 års riksdag fattade ett principbeslut om att Nationalmuseum, Moderna museet och Östasiatiska museet skulle utgöra en myndighet (samt åren 1995–1999 även Prins Eugens Waldemarsudde.) Den nya myndigheten, Statens konstmuseer, kunde börja arbeta den 1 juli 1976 och upphörde först 1999 då Moderna museet blev en egen myndighet.

Fotografiska museet inrättades 1971 som en egen avdelning inom Moderna museet. Moderna museet beslutade 1998 att låta fotografisamlingen bli en integrerad del av Moderna museets samling, och Fotografiska museet upphörde därmed.

Under vintern 1990–1991 utlystes en internationell arkitekt-tävling för en ny gemensam museibygnad för Moderna museet och ArkDes (som då hette Arkitekturmuseet) och den spanska arkitekten Rafael Moneos förslag Telemachos valdes. Det nya museet invigdes i februari 1998. I samband med att Moderna museet fick en ny byggnad skiljdes verksamheten ut från den dåvarande myndigheten Statens konstmuseer och bildade en fristående myndighet.

Den 26 december 2009 öppnade Moderna museet i Malmö som ett resultat av ett samarbete mellan Malmö stad, Region Skåne och svenska staten, där alla tre parter bidrar med finansiering.

3.1.2 Uppgifter

Moderna museet lyder under museilagen som reglerar det allmänna museiväsendet. Med ett museum avses enligt denna lag ”en institution som är öppen för allmänheten och som förvärvar, bevarar, undersöker, förmedlar och ställer ut materiella och immateriella

vittnesbörd om människan och människans omvärld”⁸. Museilagen anger också att ett museum utifrån sitt ämnesområde ska bidra till samhället och dess utveckling genom att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning.

Moderna museets instruktion⁹ specificerar därutöver museets uppgifter. Moderna museets uppgifter, enligt instruktionen, är att samla, bevara, visa och förmedla 1900- och 2000-talskonsten i alla dess former. Myndigheten ska verka för att dess verksamhet ska vara en angelägenhet för alla människor i samhället. Myndighetens ansvars- och samlingsområde omfattar i första hand måleri, skulptur, grafik, teckning och andra konstformer, företrädesvis från tiden efter år 1900, samt fotografiska bilder. Myndigheten ska inom sitt område:

1. levandegöra konsten och dess samband med både samhällets utveckling och äldre konstformer,
2. verka för konstnärlig och kulturell förnyelse,
3. främja konstvetenskapen och förståelsen och intresset för vår tids konst,
4. vårda, förteckna, vetenskapligt bearbeta och genom nyförvärv berika myndighetens samling,
5. göra samlingen tillgänglig för allmänheten, ordna utställningar och bedriva pedagogisk verksamhet samt utlånings- och depositionsverksamhet,
6. vetenskapligt bearbeta övriga samlingar av konst som tillhör eller understöds av staten,
7. verka för ökad kunskap grundad på forskning och samverkan med andra, exempelvis universitet och högskolor, och förmedla kunskap inom sitt verksamhetsområde, och
8. utveckla sin position som ledande institution.

Myndigheten ska även bedriva internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete¹⁰ och har en del generella uppdrag som rör samarbete och redovisning av statistik. Fler av dessa uppdrag är likartade för kulturmyndigheterna.

⁸ Museilag (2017:563)

⁹ Förordning (2007:1177) med instruktion för Moderna museet.

¹⁰ Förordning (2017:1086)

3.1.3 Organisation

Överintendenten, som utses av regeringen, är myndighetschef och leder verksamheten. Avdelningschefen för lednings- och verksamhetsstöd är överintendentens ställföreträdare och ersätter överintendenten när denne inte är i tjänst. Moderna museet har inte något insynsråd. Moderna museet består av sex avdelningar som leds av en avdelningschef med ansvar för verksamheten vid avdelningen. Vissa avdelningar är indelade i grupper som leds av gruppchefer. Avdelningarna och verksamheten vid dessa är:

Utställningar och samling

Utställningar och samling ansvarar för museets samling och presentationen av denna, förvärv till samlingen, utställningar, projektkontor, utställningsproduktion, utlån, inlån, depositioner, konstdata-basen, forskningsverksamhet samt textproduktion. I avdelningen ingår förmedling, som ansvarar för utställningsrelaterad programverksamhet, visningsverksamheten, barn-, ungdoms- och familjeverksamheten, tillgänglighet och särskilda målgrupper, textproduktion samt pedagogiska verktyg.

Konservering och digital samlingsförvaltning

Konservering ansvarar för vård och bevarande av museets samling, utomhusverk och långtidslån. Verksamheten omfattar förebyggande och aktiv konservering, bevarandeansvar för inlån, vid utställning och i magasin, klimat-, ljus- och skadedjurskontroll samt bevarandelaterade forsknings- och utvecklingsprojekt. Avdelningen ansvarar även för konstdata-basen, att öka tillgängligheten till museets kunskapsinnehåll och tillgängliggöra samlingen digitalt samt för att samordna och stödja museets arbete med den digitala samlingen.

Malmö

Malmö ansvarar för verksamheten i Malmö, i vilken det ingår utställningar, programverksamhet, visningar, barn-, ungdoms- och familjeverksamhet, textproduktion och pedagogiska verktyg.

Museiteknik

Museiteknik ansvarar för logistik, packning, magasinering samt installation av museets konst och inlån vid utställningar. Avdelningen

ansvarar även för byggnation, AV-teknik och ljussättning till utställningar. Verksamheten omfattar även säkerhetsansvar, övergripande fasighetsansvar samt utveckling av magasinerna för framtiden. Museiteknik tillhandahåller tekniker av olika kompetenser till event och förmedlingsprogram.

Kommunikation

Kommunikationsavdelningen arbetar övergripande med museerna i Stockholm och Malmö med ansvar för marknadsföring, press, PR, webbplats, digitala kanaler och audiovisuell förmedling, samt konferens, bokning, museivärdar, butik och museernas publika ytor utanför utställningarna. Ansvar för den fristående programverksamheten i Stockholm samt för värdar i Malmö hanteras separat av museerna i Stockholm respektive Malmö.

Lednings- och verksamhetsstöd

Avdelningen har det övergripande ansvaret för museets organisations-, ekonomi- och personalfrågor. Avdelningen ansvarar för att museet har rutiner och följer de regler som gäller inom det ekonomi- och personaladministrativa området och ger därutöver service och stöd till övriga avdelningar. I avdelningen ingår funktioner för ekonomi, hr, it, telefoni, kontorsservice, assistent till överintendenten, internkommunikation samt registratur och arkiv.

3.1.4 Ekonomi

Moderna museet totala intäkter 2023 uppgick till 236 604 000 kronor och kostnaderna uppgick till 237 927 000 kronor med fördelning enligt tabellerna nedan. Moderna museet förfogar över ett anslag. Som tidigare nämnts sker inköp av ny konst till museet enbart med medel som donerats till museet för detta ändamål.

Tabell 1 Moderna museets intäkter

	2023 (tkr)
Intäkter anslag	165 172
Intäkter avgifter och andra ersättningar ¹	55 430
Intäkter bidrag ²	14 740
Finansiella intäkter	1 262
Intäkter totalt	236 604

1. Avser bl.a. entréavgifter, visningar, lokaluthyrning och restaurang.

2. Moderna Museet erhåller bidrag från statliga myndigheter, offentliga sektorn, mellanstatliga organ samt andra bidragsgivare.)

Källa: Årsredovisningen för 2023

Tabell 2 Moderna museets kostnader

	2023 (tkr)
Kostnader för personal	-97 286
Kostnader för lokaler	-75 293
Övriga driftkostnader	-60 128
Finansiella kostnader	-700
Avskrivningar och nedskrivningar	-4 520
Kostnader totalt	-237 927

Källa: Årsredovisningen för 2023

3.1.5 Personal

Moderna museet har 2024 totalt 150 anställa med månadslön. I vissa personalgrupper arbetar många deltid vilket gör att antalet blir 123 årsarbetskrafter. Dessa kan kategoriseras i ledningskompetens (överintendent och avdelningschefer), kärnkompetens (sakområdeskompetens inom museets verksamhetsområden utställningar och samling, förmedling, konservering, museiteknik och museivårdar samt stödkompetens (sakområdeskompetens inom museets stödfunktioner kommunikation samt lednings- och verksamhetsstöd).

Tabell 3 Personal Moderna museet

	2024
Antal anställda	150
Ledningskompetens	13
Kärnkompetens	97
Stödkompetens	39
Andel kvinnor (i procent)	66%
Andel män (i procent)	34%
Årsarbetskrafter	123
Personalkostnader totalt (miljoner kronor)	97,286

Källa: Moderna museet

I gruppen ledningskompetens finns 13 medarbetare. Sex av dessa är avdelningschefer och ingår i ledningsgruppen och rapporterar till överintendenten. Övriga sju är gruppchefer som inte ingår i ledningsgruppen och rapporterar till avdelningschef. Hr-chef och ekonomichef är kategoriserade som stödkompetens (inte ledningskompetens) då de inte har formellt personalansvar men ingår i ledningsgruppen. Till gruppen stödkompetens räknas 39 medarbetare. Många avser verksamhetsstödpersonal, som många arbetsgivare har, som hr, ekonomi, it, arkivarie/registrator, vaktmästeri, internkommunikation, administrativt chefsstöd (2, varav 1 person i Malmö) och säkerhetsansvarig. Inom kommunikation finns kommunikatörer med olika fokus, till exempel marknadsföring, sociala medier, webb, press samt samordnare vid konferenser samt en fotograf. Vissa medarbetare i den publika verksamheten som bokningsansvarig för visningar, workshops mm och systemadministratör för de system som rör schemaläggning är kategoriserade som stödkompetens, liksom de flesta av butikens medarbetare.

Kärnkompetens är den största gruppen med 97 medarbetare. Den största gruppen inom denna är museivärdar/arbetsledare som bemannar museets lokaler i syfte att skydda konsten och ge service till besökare (34 personer, varav 10 är placerade i Malmö). Till gruppen hör även konservatorer med olika fokusområden, till exempel målari eller fotografi och personer som registrerar, fotar och förvaltar samlingsdatabasen. Museitekniker arbetar på olika sätt med att bygga utställningar och hantera tekniken och ingår i gruppen kärnkompe-

tens (15 personer, varav 2 är placerade i Malmö). Även packning och förrådshantering ingår i denna grupp.

Intendenterna, som är ansvariga för myndighetens samlingar och utställningar, räknas som kärnkompetens, liksom utställningsproducenter som projektleder utställningar i nära samarbete med många olika grupper i organisationen. Konstpedagoger och förmedlingsintendenter genomför, designar och arbetar strategiskt med visningar, workshops och pedagogisk verksamhet i övrigt (13 personer, varav 2 är placerade i Malmö). Museet publicerar oftast böcker i samband med utställningar och fyra personer arbetar med att producera texter och bilder till utställningskataloger. In- och utlån av konst samt samordning av museets samling ingår också i kärnkompetenser.

Tabell 4 Personalkategorier per avdelning

Myndighetsledning	
Befattning	Antal
Överintendent	1
Sponsoransvarig	1
Utställningar och samling	
Befattning	Antal
Avdelningschef	1
Gruppchef	3
Intendent	13
Samordnare	3
Utställningsproducent	2
Bildredaktör	2
Fotograf	1
Textredaktör	1
Konstpedagog	4
Assistent	1
Konservering och digital samhällsförvaltning	
Befattning	Antal
Avdelningschef	1
Gruppchef	1
Konservator	9
Projektledare	1

Fotograf	1
Databasadministratör	1
Registrator	2
Moderna museet Malmö	
Befattning	Antal
Avdelningschef	1
Gruppchef	1
Intendent	3
Konstpedagog	1
Sekreterare	1
Arbetsledare	2
Museitekniker	2
Butiksansvarig	1
Museivärd	8*
	* (arbetar 20–80 %)
Museiteknik	
Befattning	Antal
Avdelningschef	1
Arbetsledare	1
AV-tekniker	4
Elektriker	1
Museitekniker	5
Snickare	1
Förrådsförvaltare	1
Säkerhetsansvarig	1
Kommunikation	
Befattning	Antal
Avdelningschef	1
Fotograf	1
Intendent	2
Kommunikationsansvarig	1
Kommunikatör	1
Marknadskommunikatör	1
Konferensassistent	1
Museistrateg	1
Pressekreterare	1
Webbansvarig	1

Webbredaktör	1
Chef butiken	1
Arbetsledare butiken	3
Assistent butiken	2
Inköpare butiken	2
Säljare butiken	4
Gruppchef värdar	1
Arbetsledare värdar	2
Bokningsansvarig värdar	1
Systemadministratör värdar	1
Museivärd	22*
	* (en person arbetar 100 %, övriga 50–86 %)
Avdelningen för lednings- och verksamhetsstöd	
Befattning	Antal
Administrativ chef	1
Arkivarie	1
Chefssekreterare	1
Internkommunikatör	1
It-ansvarig	1
It-supporttekniker	1
Vaktmästare	3
HR-chef	1
HR-administratör	1
HR-specialist	1
Ekonomichef	1
Ekonomiassistent	1

Museet har därutöver drygt 80 anställda med timlön som arbetar vid behov. Dessa redovisas inte här. Genom nya regler i LAS och i centrala kollektivavtal kommer myndigheten inte att kunna arbeta med timavlönande på samma sätt i framtiden. Det pågår därför ett strategiskt utvecklingsarbete att överföra dessa roller till månadsavlönade anställningar. Troligtvis kommer därför antalet anställda med månadslön öka något framöver, uppskattningsvis 4–5 nya anställningar på deltid.

3.1.6 Lokaler

Moderna museet ligger på Skeppsholmen i Stockholm och sedan 2009 har museet också en filial i Malmö. Lokalerna på Skeppsholmen har en sammanlagd yta på 15 102 kvm. Lokalerna används för utställningar, kontor, verkstäder, arkiv, restaurang och kök. Specifikt har Moderna museet 4 914 kvm utställningslokaler, 1 138 kvm kontorslokaler och 5 561 kvm verkstad och arkiv. Medarbetarna, med några få undantag, sitter i landskap. Fastigheten är byggd för att vara ett museum och var inledningsvis dimensionerad till en tredjedel av antalet medarbetare som arbetar på museet idag, vilket är en utmaning för myndigheten. Kontorslokalerna är utspridda i fastigheten och myndigheten bedömer att det är svårt få till bra kontorsytor. Även antalet mötesrum och telefonrum är för få. Fastigheten, som är drygt 25 år gammal, skulle i många delar behöva renoveras på grund av slitage, är myndighetens bedömning. För museidelen, som är öppen för allmänheten, anser myndigheten att det vore önskvärt med utökat och klimatanpassat utrymme för att kunna visa konst. För närvarande kan endast en bråkdel visas.

Moderna museet är via avtal hyresgäster hos Statens Fastighetsverk, Nationalmuseum, Riksantikvarieämbetet och Malmö stad. Hyresavtalen är alla baserade på marknadshyra och indexregleras årligen enligt konsumentprisindex. Lokalen i Malmö upplåts hyresfritt av Malmö stad. Enligt avtalet om Moderna museet i Malmö beräknas värdet av detta till ca 5,7 miljoner kronor. Sedan början på år 2018 förhyrs en kontorsdel i en angränsande fastighet i Malmö.

Lokalkostnaderna svarar för nästan en tredjedel av museets totala kostnader och är inte påverkbara. Det är till stor del lokalerna som utgör själva verksamheten eller i varje fall till mycket stor del anger både förutsättningarna och begränsningarna för verksamheten. I lokalkostnaderna ingår förutom hyror även kostnaderna för städning och bevakning samt reparationer och underhåll. Lokalkostnaderna har ökat över åren. Budgeten för 2025 är 82,4 miljoner kronor, en ökning jämfört med 2023 då kostnaderna var ca 78 miljoner kronor. Kostnaderna inkluderar hyra, el och uppvärmning, reparationer och underhåll samt bevakning, larm och städning. Hyreskostnaderna har ökat från ca 48 miljoner kronor år 2019 till en budgeterad kostnad på drygt 59 miljoner kronor för 2025. El- och

uppvärmningskostnaderna har varierat, med en budget på 4 miljoner kronor för 2025. Reparationer och underhåll har också ökat, med en budget på 3,5 miljoner kronor för 2025. Bevakning, larm och städning har en budget på 14,8 miljoner kronor för 2025.

Tabell 5 Hyres- och driftskostnader

Hyresvärd	Hyra 2023 (mkr)
Statens Fastighetsverk ¹	52,0
Svensk Museitjänst/Riksantikvarieämbetet	1,7
Gemensamma funktioner med Nationalmuseum ²	1,1
MTAB samt div. mindre förhyrningar	0,4
Malmö stad (kontor)	0,2
Malmö stad	(-5,7)
Totala hyreskostnader (exkl. Malmö stad)	55,4
Övrig drift lokaler	
	Kostnad
Städning	7 (inkl. Malmö 1)
Larm och bevakning	8,3
El	4,6
Totala driftskostnader	19,9
Lokalkostnader totalt	75,3

1. Avser samtliga förhyrningar på Skeppsholmen (Museibygnaden, Hus 117)

2. Enligt budget för Konstbiblioteket då kostnaden inte är specificerad i avtalet mellan Nationalmuseum och Moderna museet

Källa: Moderna museet årsredovisning för 2023

3.2 Statens centrum för arkitektur och design – ArkDes

ArkDes producerar utställningar, bedriver pedagogisk verksamhet, ger ut publikationer, bedriver forsknings- och utvecklingsinsatser inom området gestaltad livsmiljö, arrangerar föreläsningar och är en mötesplats för frågor inom arkitektur och design på museet på Skeppsholmen i Stockholm, liksom runt om i landet. ArkDes har en omfattande samling av svensk arkitektur från 1850-talet och framåt. Myndighetens uppdrag omfattar även politikområdet gestaltad livsmiljö som handlar om den roll som arkitektur, form, design, konst och kulturarv har vid utformandet av livsmiljöer.

3.2.1 Historik

Sveriges arkitekters riksförbund (SAR) bildade 1962 Arkitekturmuseet som en stiftelse av och bedrev sin verksamhet i förbundets lokaler på Odengatan i Stockholm. Vid grundandet donerades SAR:s bild-, bok- och ritningssamlingar till museet och samlingarnas ursprung är enskilda arkiv av cirka 600 svenska arkitekter. SAR:s donerade samlingar blev grunden till museets arkiv. Efter tre år flyttades museet till gamla Sjökarteverket på Skeppsholmen i Stockholm och 1978 blev museet en statlig myndighet med namnet Arkitekturmuseet. Uppdraget vid bildandet var att samla och förvara arkitektoniskt värdefullt material, upprätthålla ett centralt register över historiskt material i andra arkiv samt att bedriva upplysningsverksamhet. År 1998 stod dagens lokaler intill Moderna museet klara för inflyttning. 2009 utvidgades museets ansvarsområde till att även omfatta design och Arkitekturmuseet tillfördes även ett mötesplatsuppdrag. Därmed hade den centrala statliga myndighet för politiken för arkitektur, form och design som efterfrågats i ett flertal tidigare rapporter och utredningar, formellt kommit på plats. 2013 beslutade regeringen om en ny instruktion och ett nytt namn för myndigheten: Statens centrum för arkitektur och design, ArkDes. Sedan 2013 har ArkDes i uppdrag att både bedriva museiverksamhet och att verka för att de statliga målen för arkitektur, form och design uppnås. Nuvarande mål föreslogs i propositionen Politik för gestaltad livsmiljö och beslutades av riksdagen 2018.

3.2.2 Uppgifter

Även ArkDes verksamhet lyder under museilagen som reglerar det allmänna museiväsendet. Med ett museum avses enligt denna lag ”en institution som är öppen för allmänheten och som förvärvar, bevarar, undersöker, förmedlar och ställer ut materiella och immateriella vittnesbörd om människan och människans omvärld”¹¹. Museilagen anger också att ett museum utifrån sitt ämnesområde ska bidra till samhället och dess utveckling genom att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning.

¹¹ Museilag (2017:563)

Statens centrum för arkitektur och design ska, enligt myndighetens instruktion¹², stärka kunskapen om och främja intresset för arkitekturens, formens och designens värden och betydelse för individen och för samhällsutvecklingen. Myndigheten ska även verka för att dess verksamhet ska vara en angelägenhet för alla människor i samhället. Instruktionen anger vidare att myndigheten ska vara en nationell mötesplats för aktörer inom sitt område samt driva och stödja utställningsverksamhet och annan pedagogisk och debatterande verksamhet för att stärka arkitekturens, formens och designens ställning i samhället. Myndigheten ska verka för att de mål som riksdagen har fastställt för arkitektur, formgivning och design uppnås.¹³ Myndigheten ska särskilt

1. samverka på nationell, regional och lokal nivå med andra berörda myndigheter, museer och enskilda aktörer, däribland det civila samhällets organisationer,

2. bidra till kunskapen om en hållbar samhällsutveckling,

3. följa utvecklingen av arkitektur, form och design och verka för ökad kunskap grundad på forskning och samverkan med andra, exempelvis universitet och högskolor, och

4. förmedla kunskap inom sitt verksamhetsområde¹⁴.

Instruktionen anger vidare att myndigheten även ska vårda, förteckna, vetenskapligt bearbeta och genom nyförvärv berika de samlingar som har anförtrotts myndigheten och hålla samlingarna tillgängliga för allmänheten.

ArkDes har i uppdrag att främja utvecklingen av gestaltad livsmiljö. Gestaltad livsmiljö är både den fysiska miljön och ett synsätt som bör integreras i allt som påverkar den fysiska omgivningen. Det omfattar att bygga med respekt för det som redan finns på platsen och med sikte på långsiktig hållbarhet, samt att främja högre kvalitet i byggda miljöer. Vidare inkluderar det att använda arkitektur, form, design, konst och kulturmiljö som verktyg för hållbar samhällsutveckling.

ArkDes har särskild finansiering för praktiktäna forskning och utvecklingsinsatser inom gestaltad livsmiljö. ArkDes ingår i Rådet för hållbara städer, som är ett samarbete mellan tolv myndigheter som ska stärka kommunernas förutsättningar att utveckla levande

¹² Förordning (2013:71) med instruktion för Statens centrum för arkitektur och design

¹³ Förordning (2024:76)

¹⁴ Förordning (2014:184)

och hållbara städer och samhällen. I rådet finns också representanter för Länsstyrelsen och kommunerna.

Myndigheten ska även bedriva internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete¹⁵ och har en del generella uppdrag som rör samarbete och redovisning av statistik. Fler av dessa uppdrag är likartade för kulturmyndigheterna.

Statskontoret lyfter i sin myndighetsanalys av ArkDes¹⁶ fram att ArkDes har ett flertal uppgifter som är vanliga för museer, som till exempel samlingsförvaltning och utställningsverksamhet, som framgår av museilagen (2017:563). Även uppgiften att bedriva pedagogisk verksamhet delas med andra museimyndigheter. Däremot är det ovanligt att en museimyndighet har i uppdrag att bedriva debatterande verksamhet. En annan av ArkDes uppgifter som skiljer dem från övriga museimyndigheter är att instruktionen i uppgiften som gäller samverkan pekar ut att myndigheten ska samverka med den regionala och den lokala nivån samt enskilda aktörer. I instruktionen anges att ArkDes ska verka för ökad kunskap inom arkitektur, form och design och dessutom följa utvecklingen inom området, vilket är ytterligare en uppgift som andra museimyndigheter saknar. Uppgiften att förmedla kunskap är dock densamma som för många andra museimyndigheter.

3.2.3 Organisation

ArkDes är en enrådighetsmyndighet som leds av en överintendent som utses av regeringen. Myndigheten har ett insynsråd med uppgift att utöva allmänhetens insyn och att vara rådgivande till överintendenten. Myndigheten är organiserad i fem enheter där varje enhet leds av en enhetschef.

Publika enheten

Den publika enheten ansvarar för ArkDes möte med besökaren och myndighetens kommunikationsverksamhet. I enhetens ansvar ingår bland annat projektledning av konferenser och evenemang, ansvar för kommunikationsstrategi och marknadsföring av verksamheten samt webb och barn- och ungdomsverksamhet.

¹⁵ Förordning (2017:1086)

¹⁶ Myndighetsanalys av Statens centrum för arkitektur och design, Statskontoret 2023:9

Intendenterna

Intendenterna ansvarar för att producera kunskap om arkitektur och design, både samtida och historisk. Enheten ansvarar bland annat för samlingar och bibliotek. Enheten bidrar med innehåll till utställverkningar och publikationer samt utvecklar och förvaltar samverkan med till exempel akademien.

Think Tank

Enheten Think Tank ansvarar för ArkDes verksamhet inom gestaltad livsmiljö, vilket innebär samverkan, erfarenhetsutbyte och kunskapsutveckling samt verka för att uppnå och följa upp de nationella arkitektur- och designpolitiska målen. Enheten ansvarar även för att praktisknära forskning bedrivs och i samverkan med andra skapa en miljö för att utveckla frågorna inom området.

Utställningsproduktion

Enheten utställningsproduktion ansvarar för ArkDes fysiska utställningsmiljö. Enheten producerar utställningar och installationer, förvaltar utställningar och museimiljöer och har det övergripande ansvaret för museets gestaltning. Enheten ansvarar också för driftsfrågor rörande lokalerna och samverkan med hyresvärderna Statens fastighetsverk.

Administrativa enheten

Den administrativa enheten skapar och förvaltar administrativa rutiner för att styra och stödja myndighetens arbete. Enheten ansvarar bland annat för budgetarbete, ekonomi, hr, avtalsförvaltning, dokumenthantering, upphandling, it, diarium, myndighetsarkiv och säkerhet.

3.2.4 Ekonomi

ArkDes totala intäkter och kostnader uppgick 2023 till ca 78,3 miljoner kronor med fördelning enligt tabellerna nedan. Förutom förvaltningsanslaget förfogar ArkDes över 5 miljoner kronor årligen för forsknings- och utvecklingsverksamhet.

Tabell 6 ArkDes intäkter

	2023 (tkr)
Intäkter anslag, inkl. forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet.	71 624
Intäkter av avgifter och andra ersättningar ¹	4 693
Intäkter av bidrag ²	1 881
Finansiella intäkter ³	120
Intäkter totalt	78 318

1. Uthyrning av lokaler, entréer och visningar, restaurang-/caféverksamhet, utbildning och konferenser

2. Bidrag från andra statliga myndigheter.

3. Ränteutgifter

Källa: ArkDes årsredovisning för 2023

Tabell 7 ArkDes kostnader

	2023 (tkr)
Kostnader för personal	-33 137
Kostnader för lokaler	-20 673
Övriga driftkostnader	-23 297
Finansiella kostnader	-207
Avskrivningar och nedskrivningar	-1 004
Kostnader totalt	-78 318

Källa: ArkDes årsredovisning för 2023

3.2.5 Personal

ArkDes ökade från 42 medarbetare år 2022 till 45 medarbetare 2023. Medelantalet årsarbetskrafter ökade från 32 till 38. Lönekostnaderna uppgick 2023 till 33 137 000 kronor. Det är en ökning med ca fem miljoner kronor jämfört med 2022 vilket beror på det ökade antalet årsarbetskrafter. Personalen kan kategoriseras i ledningskompetens (överintendent och verksamhetschef), kärnkompetens (sakområdeskompetens inom myndighetens enheter samt enhetschefer) samt stödkompetens.

Tabell 8 Personal ArkDes

	2024
Antal anställda	45
Ledningskompetens	2
Kärnkompetens	32
Stödkompetens	11
Andel kvinnor (i procent)*	76%
Andel män (i procent)*	24%
Årsarbetskrafter	38*
Personalkostnader totalt (miljoner kronor)	97,286*
	*Gäller för 2023

*Av myndighetens anställda 2024, vakanser ej medräknade.

Källa: ArkDes

Till ledningskompetens räknas överintendenten och verksamhetschefen, som nu är vikarierande överintendent. Till kärnkompetens räknas medarbetare som arbetar med innehållet i verksamheten så som pedagogik, utställningsinnehåll och forskning. Det är bland annat medarbetare som producerar av pedagogiska program och skolvisningar, workshops och familjeverksamhet och projektledare för olika installationer för barn och unga. Till kärnkompetenser hör också intendenten och bitr. intendenten som bland annat arbetar med innehåll för aktuella och kommande utställningar, kunskapsuppbyggande, samlingsförvaltning, digitalisering, förebyggande vård av samlingar och FoU projekt. Verksamheten inom politikområdet gestaltad livsmiljö och myndighetens praktiktära forskningsverksamhet ingår i kärnkompetensen liksom produktionen av utställningar och installationer.

De tjänster som är mer generella som program, kommunikation och utställningsteknik har ArkDes definierat som stödverksamhet. Stödverksamhet ska tolkas som att det är tjänster på ArkDes som arbetar med metoder för att förmedla myndighetens innehåll, inte att producera själva innehållet. De stödjer dock inte andra personer utan producerar och ger ut innehåll som andra producerar. Exempel på sådana arbetsuppgifter är webbutveckling, löpande arbetet med kommunikation i digitala kanaler inklusive nyhetsbrev, pr- och pressfrågor, samtliga delar inom hr-området och ekonomi-administration samt arkiv och registratur. Även support i it-relaterade frågor och administrativt stöd till myndighetsledningen är stödkompetenser.

Tabell 9 Personalkategorier per enhet

Myndighetsledning	
Befattning	Antal
Överintendent	1 (vakant)
Verksamhetschef/vik. överintendent	1
Publika enheten	
Befattning	Antal
Enhetschef	1 (vakant)
Digital projektledare	1
Kommunikationsstrateg	1
Intendent pedagogik	2
Museipedagog	5
Programansvarig	1
Intendenter	
Befattning	Antal
Enhetschef	1
Bitr. enhetschef	1
Bibliotekarie	1
Intendenter	4
Assisterande intendent	4
Think Tank	
Befattning	Antal
Enhetschef	1
Senior strateg	1
Projektledare	2
Utredare	1
Processledare	1
Projektassistent	1
Utställningsproduktion	
Befattning	Antal
Enhetschef	1 (vakant)
Producent	2
Utställningstekniker	1
Utställningshandläggare	1

Administration	
Befattning	Antal
Enhetschef	1
Hr-generalist	1
Controller	1 (vakant)
It-ansvarig	1
Administrativ assistent	1
Registrator/arkivarie	1

3.2.6 Lokaler

ArkDes är lokaliserade på Skeppsholmen i Stockholm. Myndighetens lokalyta uppgår till 5780 kvm som består av två utställnings-salar, en aula med 108 sittplatser, studio för barnverksamhet, ett bibliotek och ett café i privat regi de publika ytorna. Interna lokaler omfattar förråd, bokmagasin, mötesrum, fotostudio, uppackeringsrum, myndighetsarkiv, lagerföring av böcker och kontorslokaler samt omklädningsrum för caféets personal. Utifrån lokalernas beskaffenhet sitter majoriteten av medarbetarna i landskap, av varierande storlek. Ett fåtal medarbetare delar rum, några sitter i, mycket små, egna rum utifrån individuella behov eller krav på rollen.

Det största delen av ArkDes samling förvaras i magasin under museet på Skeppsholmen med en yta om cirka 300 kvm. Det finns ytterligare ett magasin på Skeppsholmen där ArkDes förvarar mindre känsligt material som är cirka 100 kvm stort. Resterande samling förvaras i magasin hos Museitjänst i Tumba, dit ArkDes flyttade ca 350 000 objekt sommaren 2024. Ytan är 188kvm.

ArkDes museibygnad är ritad och byggd för ArkDes ändamål. Myndigheten bedömer dock att det finns en del inbyggda problem, som att restaurangen delar hiss med samlingar som förs från magasin och att många sitter trångt i kontorslandskap samt att lunchrum är placerat utanför byggnaden. Det är också ont om större mötesrum. Men i stort fungerar byggnaden väl, är ArkDes bedömning. Lokalerna är ändamålsenliga och fyller de behov myndigheten har idag. Under förutsättning att ArkDes har cirka 45–50 medarbetare räcker kontorslokalerna till. I de delar som är ursprungliga och inte ritade av Moneo, det vill säga Exercishuset, har ArkDes tillsammans med Statens fastighetsverk (SFV) under 2024 installerat en klimat-anläggning vilken reglerar luftfuktigheten till en acceptabel nivå för

att kunna ställa ut egna samlingar. Salarna har inte ett adekvat museiklimat, men är nu så bra som de kan bli utifrån de förutsättningar som finns.

Tabell 10 Hyreskostnader och övriga driftskostnader

Hyresvärd	Hyra 2023 (mkr)
Statens Fastighetsverk samt Svensk museitjänst	17,4
Totala hyreskostnader	17,4
Övrig drift	
	Kostnad
Reparationer och underhåll	0,2
El och uppvärmning	0,5
Övrigt (inkl. städning och säkerhet)	4,3
Totala driftskostnader	5
Lokalkostnader totalt	22,4

Källa: ArkDes

Lokalkostnader svarar för en stor del av myndighetens kostnader genom hyra av lokaler, övriga fastighetsrelaterade kostnader samt el och uppvärmning. Lokalhyran har ökat på grund av inflation då avtalen är indexreglerade. Beräknad lokalhyra för 2024 är 18,1 miljoner kronor (inkl. fastighetsskatt) vilket avser hyreslokaler genom SFV samt Svensk Museitjänst.

3.3 Statens konstråd

Statens konstråd producerar och beställer permanenta och tillfälliga konstverk och gestaltningar för platser över hela landet, förvärvar konst till myndighetens konstsamling samt utvecklar och sprider kunskap om offentlig konst. Statens samling av inköpt konst är en unik samling av cirka 100 000 konstverk. De flesta är placerade på statliga myndigheter runt om i landet och i utlandsmyndigheter. Genom rådgivning, seminarier, föreläsningar, utställningar och publikationer främjar Statens konstråd en god och långsiktig förvaltning av offentlig konst.

3.3.1 Historik

Statens konstråd bildades 1937 med den huvudsakliga målsättningen att konsten skulle "bliva allas egendom". Sedan dess har myndigheten arbetat med att göra konsten tillgänglig för alla. Men redan 1937 fick Statens konstråd också i uppdrag att skapa ökade arbetstillfällen och gynnsammare arbetsvillkor för svenska konstnärer.

Parallellt växte den så kallade *enprocentsregeln* fram. Enprocentsregeln innebär i allmänhet att offentlig konst finansieras, på nationell, regional eller kommunal nivå, genom att cirka en procent av offentliga byggnaders produktionskostnader avsätts för konstnärlig gestaltning. Enprocentsregeln syftar dels till att ge konstnärer möjlighet till försörjning genom uppdrag, dels till att sprida och tillgängliggöra konst för en större allmänhet. Tack vare enprocentsregeln finns idag en mångfald av offentlig konst tillgänglig för många människor i samhällets olika offentliga miljöer.

I dag är Statens konstråds grunduppdrag detsamma som vid grundandet 1937 även om uppdraget delvis har tagit sig olika uttryck i olika tider. Myndigheten stödjer det svenska konstlivet genom att ge uppdrag till konstnärer att gestalta gemensamma rum i hela landet, samt förvärvar konst av levande svenska konstnärer till statens samling. Sedan 2004 ansvarar myndigheten för tillsyn vilket ger stärkta förutsättningarna att verka för att den offentliga konsten kan bevaras som värdefulla delar av samhällets kulturarv. Statens konstråd stödjer även det svenska konstlivet genom sitt arbete med att främja samtidskonstens utveckling och spridning samt utveckla och sprida kunskap inom området offentlig konst och gestaltning av gemensamma miljöer. Sedan 2018 arbetar Statens konstråd med gestaltad livsmiljö. Sedan 2018 har Statens konstråd även i uppdrag att verka för att statliga aktörer ska tillämpa enprocentsregeln när de bygger för statlig verksamhet, miljöer som till exempel campusområden, regementen och domstolar.

3.3.2 Uppgifter

Statens konstråds instruktion¹⁷ slår fast att myndigheten ska verka för att konsten blir ett betydelsefullt inslag i samhällsmiljön.

¹⁷ Förordning (2007:1188) med instruktion för Statens konstråd

Myndigheten ska

1. beställa och förvärva god samtidskonst till statens byggnader och andra lokaler för statlig verksamhet,
2. medverka till skapandet och utvecklingen av offentlig konst och gestaltning av gemensamma miljöer,
3. utveckla och sprida kunskap inom området offentlig konst och gestaltning av gemensamma miljöer, och
4. främja samtidskonstens utveckling och spridning¹⁸.

Instruktionen anger också att myndigheten särskilt ska förteckna samlingar av konst och konsthantverk som tillhör eller understöds av staten och ha tillsyn över sådana samlingar och över hur statliga organ vårdar konstverk som tillhör staten och som är fast anbringade.

Myndighetens verksamhet kan delas in i tre områden: konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön, tillsyn samt att utveckla och sprida kunskap. En av Statens konstråds uppgifter sedan myndighetens grundades är att i samverkan med fastighetsförvaltande myndigheter, bolag och andra aktörer ansvara för att ge uppdrag till konstnärer att utföra permanenta och tillfälliga konstverk i samhällets offentliga rum. Myndighetens uppgift innefattar upphandlingar, beställningar och produktion av permanenta konstverk i statliga miljöer som campusmiljöer, regementen, domstolar och ambassader. Uppgiften innefattar även att i samverkan med kommuner, regioner och privata aktörer medverka till att permanenta och tillfälliga offentliga konstverk uppförs även i andra gemensamma miljöer som torg, skolgårdar, parker och kulturhus. Uppdragen till konstnärer finansieras dels genom att Statens konstråd bekostar skissuppdrag till konstnärer, dels genom att fastighetsägare, enligt enprocentsregelns principer, avsätter medel inom ramen för byggkostnaderna för produktion av konstverken.

Statens konstråd förvärvar årligen konstverk av nu levande svenska eller i Sverige verksamma konstnärer till statens offentliga konstsamling för placering i lokaler där det bedrivs statlig verksamhet. Alla statliga myndigheter kan ansöka om konstkollektioner med verk från Statens konstråds samling.

Den statliga samlingen av lös offentlig konst består av cirka 100 000 konstverk, varav cirka 80 000 konstverk är placerade på drygt 200 statliga myndigheter och ca 100 svenska utlandsmyndig-

¹⁸ Förordning (2019:19)

heter. Statens konstråd har tillsyn över myndigheternas vård av samtliga dessa konstverk och ska verka för att de vårdar konsten väl.

När det gäller uppgiften att utveckla och sprida kunskap och främja samtidskonstens utveckling och spridning arbetar Statens konstråd i hela landet med förmedling, metod- och kunskapsutveckling och kunskapsspridande kommunikation.

3.3.3 Organisation

Statens konstråd är en enrådighetsmyndighet som leds av en direktör. Myndigheten har ett insynsråd. Statens konstråd har tre enheter: Konstenheten, Förmedling och kommunikation samt Tillsyn, samling och administration. Enhetscheferna bildar tillsammans med direktören myndighetens ledningsgrupp.

Konstenheten

Enheten ansvarar för konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön vilket bland annat innebär ge uppdrag till konstnärer att utföra permanenta konstverk i samhällets offentliga rum. Även tillfälliga konstverk beställs och produceras.

Förmedling och kommunikation

Enheten ansvarar för att utveckla och sprida kunskap och främja samtidskonstens utveckling och spridning. I enhetens arbete ingår förmedling, metod- och kunskapsutveckling och kunskapsspridande kommunikation.

Tillsyn, samling och administration

Enheten ansvarar för Statens konstråds förvärv av konst och konstkollektioner, hanteringen av myndighetens samlingar och tillsyn över myndigheternas vård av statligt ägd konst. Den administrativa stödverksamheten innefattar en kontrollertjänst, en arkivarietjänst och en chefstjänst med delat ansvar för administration, samling och tillsyn.

Tabell 11 Personalkategorier per enhet

Myndighetsledning	
Befattning	Antal
Direktör	vakant
Vik. direktör	1
Konstenheten	
Befattning	Antal
Enhetschef	1
Curator	4*
Assisterande curator	2*
Projektadministratör	1
	*Varav 1 vakant
Enheten för kommunikation och förmedling	
Befattning	Antal
Enhetschef	1
Webbansvarig	1
Programansvarig	1
Fotograf/filmare	1
Samordnare stärka konstorganisationer/ samtidskonstupdraget	1
Administratör digitalt kulturarv	1
Kulturproducent	1
Kommunikatör	1
Tillsyn, samling och administration	
Befattning	Antal
Enhetschef	Vakant (vik. Direktör)
Arkivarie och dataskyddsombud	1
Tekniker	1
Samordnare konstansökningar och inköp	1
Samlingsregistrator	1
Samlingsintendent	1
Controller	1

3.3.4 Ekonomi

Statens konstråds anslag för myndighetens förvaltningsutgifter uppgår till 11 577 000 kronor för 2024. Statens konstråd disponerar även anslaget *Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön*, som 2024 uppgår till drygt 42,5 miljoner kronor. Anslaget får användas för Statens konstråds utgifter för konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön och för utgifter för administration och genomförande av verksamheten

Tabell 12 Statens konstråds intäkter

	2023 (tkr)
Intäkter av anslag	50 745
<i>Varav anslag 17 4:1</i>	<i>10 896</i>
<i>Varav anslag 17 4:2</i>	<i>39 849</i>
Intäkter av avgifter och andra ersättningar ¹	847
Intäkter av bidrag ²	5
Finansiella intäkter ³	48
Intäkter totalt	51 644

1. Intäkter enligt 4 § avgiftsförordningen.

2. Bidrag från andra statliga myndigheter.

3. Ränteutgifter

Källa: Statens konstråd, årsredovisning för 2023

Tabell 13 Statens konstråds kostnader

	2023 (tkr)
Kostnader för personal	-18 900
Kostnader för lokaler	-5 890
Övriga driftkostnader ¹	-25 347
Finansiella kostnader	-196
Avskrivningar och nedskrivningar	-1 310
Kostnader totalt	-51 644

1. Kostnader för bland annat offentligrättsliga avgifter, skatter, kundförluster, resor, representation, information samt köp av varor och tjänster

Källa: Statens konstråd, årsredovisning för 2023

3.3.5 Personal

Statens konstråd har 23 anställda (21 årsarbetskrafter) 2024. Dessa kan kategoriseras i ledningskompetens (personal som ingår i led-

ningsgruppen.), kärnkompetens (personal med sakområdeskompetens inom Statens konstråds tre verksamhetsområden) samt stödkompetens (personal verksamma inom stödfunktioner). Fördelningen framgår av tabellen nedan.

Statens konstråd upphandlar även dels kuratorer för uppdrag projekt- och processledning av inom permanenta och tillfälliga konstprojekt, dels konstkonsulter för uppdrag gällande produktion av konstkollektioner för statliga myndigheter och inköp av konstverk till statens samling från hela landet. För perioden från januari 2024 till och med januari 2028 är sammanlagt fem kuratorer och 6 konstkonsulter upphandlade. Huvudsyftet med att upphandla dessa tjänster är att stärka Statens konstråds kompetensförsörjning inom konstområdet, offentlig konst och gestaltad livsmiljö i Sverige och internationellt.

Tabell 14 Personal Statens konstråd

	2024
Antal anställda	21
Ledningskompetens	3
Kärnkompetens	15
Stödkompetens	3
Andel kvinnor (i procent)	81%
Andel män (i procent)	19%
Årsarbetskrafter	21*
Personalkostnader totalt (miljoner kronor)	18,9*
	*Avser 2023

Källa: Statens konstråd

3.3.6 Lokaler

Statens konstråd är sedan augusti 2022 beläget i gamla Båtsmanskasernen, Kasern II, på Svensksundsvägen på Skeppsholmen i Stockholm. Fastigheten ägs av Statens fastighetsverk. Lokalerna, som var nyrenoverade när myndigheten flyttade in, är anpassade för både publik verksamhet och kontorsändamål, med en total yta på 1352 kvm fördelat på tre våningsplan. Ett av dessa plan är dedikerat till kontor i öppet landskap, där både chefer och medarbetare arbetar. Ett annat plan används för mötesrum, lunchrum och hörsal, medan det tredje planet rymmer bibliotek och utställningslokaler. I

källarplanet finns dessutom ett myndighetsarkiv. Statens konstråd bedömer att nuvarande lokaler är nödvändiga för att utveckla verksamheten. Kasern II har potential att ta emot en stor publik, vilket det stora intresset för de senaste utställningarna och programmen tydligt visar.

Statens konstråd har sedan 2024 även magasinlokaler i Svensk Museitjänst/ Riksantikvarieämbetets (SMT/RAÄ) lokaler i Tumba. Magasinslokalerna i Tumba totalrenoverades 2022–2023 med inflyttning den 1 januari 2024. Lokalernas rumsindelning, hiss, inredning, belysning och lastkaj har utformats efter specifika behov inom samlingsförvaltning, arbetet med myndigheters konstkollektioner och vård av statens konst. Lokalerna omfattar totalt 1685 kvm, fördelat på två våningsplan. Det nedre planet är 1055 kvm stort och används för magasinering av konst. Det övre planet, med en yta på 630 kvm, används för både magasinering och hantering av konst, samt för kontorsarbete och lunchrum. Det nya konstmagasinet i Tumba ger möjligheter till ökad delaktighet för anställda på myndigheter, som direkt kan delta i arbetet med den offentliga konsten, samt förbättrad logistik och konsthantering, vilket bidrar till en god arbetsmiljö.

Myndigheten bedömer att de befintliga lokalerna väl uppfyller de storleksmässiga behoven för nuvarande verksamhet. Även sett i ett tioårigt framtida perspektiv bedöms lokalerna väl motsvara framtida behov av kontor, publika lokaler och magasin.

Tabell 15 Statens konstråds lokalkostnader

	Hyra 2023 (tkr)
Lokalhyra kontor, inkl. lager	5 721
Övriga lokalkostnader	169
Lokalkostnader totalt	5 890

Källa:

3.4 Sammanfattning av myndigheternas gemensamma och överlappande uppgifter

Moderna museet, ArkDes och Statens konstråd har både gemensamma uppgifter och överlappande uppgifter. ArkDes och Moderna museet har inte har överlappande kärnuppgifter på så vis att myndigheterna gör exakt samma sak eftersom konstformerna skiljer sig åt. En stor del av verksamheten och aktiviteterna är däremot de samma, inte minst de som kommer av uppgifterna enligt museilagen. Därutöver finns en mängd administrativa uppgifter som är överlappande.

Samtliga tre myndigheter arbetar med att nå ut till en bred publik genom utställningar, digitalisering, deltagande i nätverk och samarbeten med olika aktörer. Internationellt deltar de på olika sätt i forskningsprojekt, har turnerande utställningar och deltar i globala diskussioner för att främja konst, offentlig konst, arkitektur och design. Statens konstråd har en central roll i att integrera samtidskonst i offentliga miljöer, vilket bidrar till att forma och berika det moderna samhällets kulturmiljöer.

ArkDes och Moderna museet är båda centralmuseer som lyder under museilagen¹⁹ och genomför i den delen liknande aktiviteter så som att producera utställningar och publikationer, organisera programpunkter och andra typer av publika aktiviteter såsom visningar, föreläsningar, konferenser, olika informationsinsatser osv. Båda myndigheterna förvaltar var sin museisamling. Konstformerna inom vilka de är verksamma skiljer sig dock åt: modern och samtida konst respektive arkitektur och design

Museilagen anger också att ett museum utifrån sitt ämnesområde ska bidra till samhället och dess utveckling genom att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning, vilka samtliga är delar av verksamheten för både ArkDes och Moderna museet. Båda myndigheterna har uppdrag som rör kunskapsspridning och forskning. Både ArkDes och Moderna museet ska ”verka för ökad kunskap grundad på forskning och samverkan med andra, exempelvis universitet och högskolor, och förmedla kunskap inom sitt verksamhetsområde”.

¹⁹ Museilag (2017:563)

ArkDes har utöver uppdraget att vara ett museum även uppdrag som rör gestaltad livsmiljö, vilket även Statens konstråd har, och det så kallade mötesplatsuppdraget

Statens konstråds uppgift att beställa och förvärva offentlig konst för integrering och placering i samhällets gemensamma miljöer över hela landet, i nära dialog med aktörer över hela landet, är inte överlappande med ArkDes eller Moderna museets uppgifter. Statens konstråd lyder inte under museilagen men verkar, likt Moderna museet, inom konstområdet och har uppgifter inom gestaltad livsmiljö gemensamt med ArkDes. Statens konstråd har under senare år alltmer visat delar av sin samling, vilket lockat många besökare. Även om myndigheten inte har i uppdrag att visa den konst man förfogar över finns inget som hindrar att myndigheten fortsätter med detta. Både Moderna museet och Statens konstråd lånar ut konst till myndigheter, vilket är en överlappande uppgift.

3.4.1 Organisation

Moderna museet, ArkDes och Statens konstråd är samtliga enrådgivningsmyndigheter som leds av en myndighetschef. Myndighetscheferna på Moderna museet och ArkDes har titeln överintendent, vilket är den titel som används för myndighetscheferna vid de statliga museerna. Myndighetschefen vid Statens konstråd har titeln direktör, en titel som används för cheferna för ett antal små myndigheter. Statens konstråd och ArkDes har insynsråd, vilket Moderna museet saknar. Samtliga myndigheter är organiserade i avdelningar/enheter med som leds av chefer och i några fall biträdande chefer. Avdelningscheferna bildar ledningsgrupp på respektive myndighet. I ledningsgruppen för Moderna museet ingår även ekonomichefen och hr-chefen. Moderna museet och ArkDes har renodlade administrativa chefstjänster. Statens konstråd har en chefstjänst som innefattar både administration, tillsyn och samling, och samtliga tre myndigheter har kommunikationschefer eller motsvarande.

3.4.2 Administration

Moderna museet och ArkDes är statliga museimyndigheter som, i enlighet med museilagen utifrån sina respektive instruktioner ska

samarbeta med varandra om gemensamma funktioner. Ett sådant samarbete sker mellan Moderna museet och ArkDes i fråga om säkerhet och bevakning, telefoni, lokalvård och konferenslokaler. Tidigare samarbetade man även kring butiken och kassa- och värdfunktion.

Samtliga myndigheter är anslutna till Statens servicecenter för hantering av ekonomi- och löneadministration. Myndigheternas sammanlagda kostnader för dessa tjänster var 2024 totalt 5,8 miljoner kronor. För Moderna museet uppgick kostnaderna för Statens Servicecenter (SSC) under 2024 till 2,8 miljoner kronor varav ekonomiadministrationen stod för ca 1,8 miljoner kronor och personaladministration resterande del. För ArkDes del var motsvarande kostnad ca 1,5 miljoner kronor, varav personaladministration var 388 000 kronor och ekonomiadministrationen 1,1 miljoner kronor för samma period. Kostnaderna för Statens konstråd uppgick 2024 till totalt 1,5 miljoner kronor, varav ekonomiadministration 1,1 miljoner kronor och personaladministration drygt 400 000 kronor.

3.4.3 Ekonomi

Nedan följer en ekonomisk sammanställning för Moderna museet, ArkDes och Statens Konstråd. Sammanlagt uppgår intäkterna för de tre institutionerna till 366 567 tkr för 2023. Den största delen av intäkterna kommer från anslag, vilket totalt uppgår till 287 541 tkr. Intäkter från avgifter och andra ersättningar uppgår till 60 970 tkr. Bidrag utgör en mindre del av de totala intäkterna.

Tabell 16 Sammanlagda intäkter

2023 (tkr)				
	Moderna museet	ArkDes	Statens konstråd	Totalt
Intäkter anslag	165 172	71 624	50 745 ¹	287 541
Intäkter avgifter och andra ersättningar	55 430	4 693	847	60 970
Intäkter bidrag	14 740	1 881	5	16 626
Finansiella intäkter	1 262	120	48	1 430
Intäkter totalt	236 604	78 318	51 645	366 567

1 Varav Statens konstråds förvaltningsanslag 10 896 tkr och anslaget 4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön 39 849 tkr.

Källa: Respektive myndighets årsredovisning för 2023

Tabell 17 Sammanlagda kostnader

2023 (tkr)				
	Moderna museet	ArkDes	Statens konstråd	Totalt
Kostnader för personal	-97 286	-33 137	-18 900	-149 323
Kostnader för lokaler	-75 293	-20 673	-5 890	-101 856
Övriga driftkostnader	-60 128	-23 297	-25 347	-108 772
Finansiella kostnader	-700	-207	-196	-1 103
Avskrivningar och nedskrivningar	-4 520	-1004	-1 310	-6 834
Kostnader totalt	-237 927	-78 318	-51 644	-367 889

Källa: Respektive myndighets årsredovisning för 2023

Vid ett inordnade av ArkDes och Statens konstråd i Moderna museet kommer anslagsposterna för anslaget 8:1 *Centrala museer: Myndigheter* att förändras. Beloppet för ap 7, som disponeras av Statens centrum för arkitektur och design kommer att föras över till ap. 10 Moderna museet. Numreringen av anslagsposterna kommer att förändras då en anslagspost utgår. Anslaget 4.1 *Statens konstråd*

upphör och beloppet förs över till 8:1 *Centrala museer: Myndigheter*, anslagsposten som disponeras av Moderna museet.

Anslaget 4:2 *Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön*, ap. 1 som nu disponeras av Statens konstråd kommer i stället att disponeras av den nya myndigheten. Anslagsändamålet är oförändrat. Anslaget 1:4 *Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet*, ap. 1 som nu disponeras av ArkDes kommer vid ett inordnande att disponeras av den nya myndigheten.

Tabell 18 Sammanlagda anslag

	2025, tkr
Moderna museet	180 370
ArkDes	70 724
Statens konstråd	12 096
S:a anslag för förvaltningskostnader	263 190
Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön	42 518 ¹
Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	5 000
S:a övriga anslag	47 518

1. Anslagsposten får belastas med högst 12 400 000 kronor för administration och genomförande av verksamheten.

Källa: Respektive myndighets regleringsbrev för 2025

Den nya myndigheten kommer att totalt att disponera ca 263 miljoner kronor (2025 års nivå) för myndighetens förvaltningskostnader. Därutöver får högst 12,4 miljoner kronor användas från anslaget *Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön* för administration och genomförande av verksamheten.

3.4.4 Personal

Moderna museet, ArkDes och Statens konstråd har i slutet av 2024 sammanlagt 216 medarbetare. ArkDes och Statens konstråd har vikarierande myndighetschefer, vilket innebär att inga ordinarie myndighetschefer blir övertaliga vid inordnandet. För ArkDes är myndighetens verksamhetschef vikarierande överintendent och för Statens konstråd är chefen för Enheten för tillsyn, samling och administration nu vikarierande direktör.

Tabell 19 Antal anställda utifrån kompetenskategorier

	Ledningskompetens	Kärnkompetens	Stödkompetens	Totalt
Moderna museet	14 ¹ (9 %)	97 (65 %)	39 (26 %)	150
ArkDes	2 ² (4 %)	32 (71,5 %)	11 (24,5 %)	45
Statens konstråd	3 ³ (14 %)	15 (72 %)	3 (14 %)	21
Totalt	19 (8,5 %)	144 (67 %)	53 (24,5 %)	216

1. Överintendenten medräknad

2. Överintendent samt verksamhetschef. Enhetscheferna räknas till kärnkompetens.

3. Direktör samt de två avdelningscheferna.

Källa: Respektive myndighet

Myndigheterna kategoriserar kompetenserna på delvis olika sätt, främst när det gäller vilka kategorier som räknas till stödkompetens. Tabellen ovan ger dock en bild av hur stor del av respektive myndighets personalstyrka som tillhör de olika kompetenserna. Majoriteten av medarbetarna finns inom kärnverksamheten i alla tre myndigheterna. Utredningen noterar att ingen av de tre myndigheter har en särskilt stor administration sett till antalet medarbetare.

3.4.5 Lokaler

Moderna museet och ArkDes har sedan 1998 varit lokaliserade i samma byggnad på Skeppsholmen i Stockholm. Moderna museet har även en filial i Malmö. Sedan 2022 är även Statens konstråd lokaliserade på Skeppsholmen i nära anslutning till de andra två myndigheterna. Myndigheterna har även magasinslokaler i Tumba. Moderna museet delar Konstbiblioteket på Skeppsholmen samt magasin i Frihamnen med Nationalmuseum. Utöver detta hyr Moderna museet lager för kylförvaring av Nationalmuseum.

Tabell 20 Sammanställning av lokalytor (2023)

Myndighet	Typ av lokal - Skeppsholmen	Yta (kvm)
ArkDes	Museibyggnad	4 520,5
ArkDes	Arkiv, magasin m.m.	569
Moderna museet	Utställningslokaler	4 914,2
Moderna museet	Kontorslokaler	1 137,7
Moderna museet	Verkstad och arkiv	5 560,7
Moderna museet och Nationalmuseum	Konstbiblioteket	365 (total yta 1818)
ArkDes och Moderna museet	Gemensamma lokaler	3 398,3
ArkDes och Moderna museet	Lastgata	380,6
Statens konstråd	Kontor, mötesrum, lunchrum, hörsal, bibliotek, utställningslokaler, arkiv	1 352
Total		22 198
Myndighet	Typ av lokal - Malmö	Yta (kvm)
Moderna museet	Museibyggnad	2 028
Moderna museet	Kontor	161
Total		2 189

Tabell 21 Sammanställning yta samt hyresvärd (2023)

Myndighet	Plats	Typ av magasin	Hyresvärd	Yta (kvm)
ArkDes	Skeppsholmen	Arkiv	Statens fastighetsverk	300
ArkDes	Skeppsholmen	Magasin	Statens fastighetsverk	100
ArkDes	Tumba	Magasin	Svensk Museitjänst	188
Moderna museet	Skeppsholmen	Måleri, skulptur, foto, papper, Time Based Media, konservering	Statens fastighetsverk	1 352
Moderna museet	Tumba	Höglager, skulptur, papper & foto, måleri	Svensk Museitjänst	1 655
Moderna museet		Externt magasin	MTAB/Hiskia/Alabanza	385*
Moderna museet		Magasin för kylförvaring	Nationalmuseum	17
Moderna museet	Frihamnen	Magasin Konstbiblioteket	Nationalmuseum	245
Statens konstråd	Tumba	Magasinering av konst (nedre plan)	Svensk museitjänst/ Riksantikvarieämbetet	1 055
Statens konstråd	Tumba	Magasinering, hantering av konst, kontor, lunchrum (övre plan)	Svensk museitjänst/ Riksantikvarieämbetet	630
Total				5 927

* Kubikmeter.

ArkDes har en total hyresyta på 5 677 kvm, inklusive utställnings-salar, kontorslokaler och magasin. Moderna museet har en total yta på 20 942 kvm, varav 17 103 kvm är egna lokaler och 3 779 kvm är gemensamma med ArkDes. Statens konstråd har 1 352 kvm i Kasern II och 1 685 kvm magasinlokaler i Tumba. Totalt sett disponerar ArkDes, Moderna museet och Statens konstråd tillsammans en yta på 25 746 kvm. Utöver detta disponerar Moderna museet 2 189 kvm i Malmö, samt Konstbibliotek och tillhörande magasin om 627 kvm, som är gemensamt med Nationalmuseum. Moderna museet hyr även ett externt magasin om 385 kubikmeter av MTAB/Hiskia/Alabanza. Gemensamt för myndigheterna är att det finns ett behov av att säkerställa tillräcklig magasinysyta för att hantera växande samlingar

och förbättra logistiken och konsthandlingen. Lokalerna behöver också vara ändamålsenliga för att stödja de specifika verksamheterna hos varje myndighet, inklusive utställningar, kontorsarbete och samlingsförvaltning. ArkDes och Moderna museet har lokaler på Skeppsholmen, som ursprungligen inte var anpassade för administrativt arbete men som har behövt anpassas för att stödja både publik verksamhet och interna funktioner som kontor och magasin.

4 Statens konstråd bör inordnas i Moderna museet

Utredaren har i uppdrag att analysera om det är ändamålsenligt att inordna uppgifterna vid Statens konstråd i Moderna museet och, i så fall, lämna ett förslag på hur det kan ske. Utredaren får även lämna förslag på hur uppgifterna kan inordnas i någon annan eller några andra myndigheter.

4.1 Analys och bedömning

Bedömning: Uppgifterna vid Statens konstråd bör inordnas i Moderna museet och därmed bli en del av den nya myndigheten *Moderna – myndigheten för modern konst, arkitektur och design*. Kärnverksamheten i nuvarande Statens konstråd föreslås utgöra en konstnärligt fristående avdelning i den nya myndigheten, med namnet *Konstrådet*. Statens konstråd är en liten och därmed sårbar myndighet och det finns överlappande uppgifter med både Moderna museet och ArkDes. Statens konstråd är lokaliserat på Skeppsholmen i Stockholm, i nära anslutning till Moderna museet och ArkDes, vilket innebär synergier bland annat i användningen av lokalerna.

4.1.1 Minskad sårbarhet och synergier i flera verksamheter

Mindre myndigheter kan ha vissa fördelar jämfört med större myndigheter, såsom möjlighet till specialisering inom vissa områden, liksom mindre behov av samordning inom myndigheten. Mindre myndigheter kan dock i allmänhet inte på egen hand uppnå samma skalfördelar som större myndigheter. Mindre myndigheter har

exempelvis relativt sett högre kostnader för personal, lokaler och administration än vad större myndigheter har²⁰. Det finns även utmaningar för dessa myndigheter att ha tillräcklig administrativ bemanning och upprätthålla nödvändig kompetens för att tillgodose de krav som ställs i såväl författning som andra typer av regelverk inom olika områden, exempelvis ekonomisk styrning²¹.

Statens konstråd är en liten myndighet, med ca 20 anställda och ett förvaltningsanslag om 11,5 miljoner kronor (samt 12,4 miljoner kronor från anslaget *Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön* som får användas för administration). En så liten myndighet är sårbar, inte minst när det gäller personella resurser. Ofta är det endast en medarbetare som har en specifik kompetens, vilket medför svårigheter för verksamheten när medarbetare lämnar myndigheten eller vid sjukdom. Små myndigheter behöver dessutom ofta prioritera ned resurserna för stödverksamhet för att kunna nå de resultat regeringen förväntar sig i när det gäller kärnuppgiften. Det innebär inte sällan att administrativa uppgifter måste utföras av personer som egentligen har en annan kompetens, vilket skapar en hög arbetsbelastning och inte är det mest effektiva. Ett samgående mellan små myndigheter innebär både minskad sårbarhet och stärkt kompetensförsörjning, vilket kan skapa positiva synergier inom både stöd- och kärnverksamheten.

Statens konstråd har gemensamma uppgifter med både Moderna museet och ArkDes. Både Statens konstråd och Moderna museet placerar konst i statliga offentliga miljöer genom arbetet med konstkollektioner respektive långtidslån och depositioner. Redan idag finns ett nära samarbete mellan myndigheterna som kan utvecklas ytterligare vid ett samgående. Både Statens konstråd och ArkDes är aktörer inom området gestaltad livsmiljö. När myndigheterna går samman kan arbetet med gestaltad livsmiljö samordnas, liksom uppgifter som rör konstnärliga och kreativa branscher. Den nya myndighetens roll inom dessa områden kan därmed stärkas. Att Statens konstråd, liksom Moderna museet och ArkDes, är lokaliserade på Skeppsholmen är inget skäl i sig för ett inordnande, men det är en omständighet som förenklar genomförandet av inordnandet. Närheten innebär att lokalerna kan utnyttjas mer för såväl utställningar och programverksamhet som administration.

²⁰ Kostnader för små myndigheter, Statskontoret 2017:112.

²¹ Ekonomistyrning i staten, ESV 2021:19.

4.1.2 Alternativa myndigheter för ett inordnande

Till skillnad från Moderna museet och ArkDes är Statens konstråd inget museum och lyder därmed inte under museilagen. Detta skulle kunna tala för att Statens konstråds uppgifter i stället skulle inordnas i någon annan myndighet med mer likartade uppgifter. Statens konstråds uppgifter innefattar inte heller bidrag utan endast köp av tjänster och varor. Det gör att Statens konstråds uppgifter inte heller är närliggande med Konstnärsnämnden, Statens kulturråd eller andra bidragsgivande kulturmyndigheter. Utredningen bedömer att det dessutom inte är lämpligt att samma myndighet både ger bidrag till konstnärer och bekostar inköp av konst. Utredningen har inte funnit någon myndighet som är bättre lämpad än Moderna museet för ett inordnande av Statens konstråds uppgifter. Det är inte ovanligt att det inom en myndighet finns verksamhet och uppgifter som lyder under olika regelverk.

4.1.3 Eventuella nackdelar med ett inordnade

Även om små myndigheter är mer sårbara än större kan det finnas fördelar med en mindre organisation, så som plattare organisation och kortare kontaktvägar. Den mindre myndighetens flexibilitet och snabba processer kan gå förlorad i en större organisation med ökad byråkrati och långsammare beslutsprocesser. En risk med ett inordnande kan vara att Statens konstråd kan förlora sin identitet, synlighet och särart i en större myndighet. En annan risk kan vara att Statens konstråds verksamhet med konst i offentliga miljöer och samverkan med externa parter nedprioriteras till förmån för museiverksamhet, då Statens konstråd till skillnad från Moderna museet och ArkDes inte är ett museum. Utredningen bedömning är att fördelarna med ett inordnande överväger, men vill betona att det är viktigt att den nya myndighetens ledning förhåller sig till de risker ett inordnande kan innebära för den minsta av myndigheterna, Statens konstråd.

5 Bedömning av konsekvenser

5.1 Bedömning av verksamhetsmässiga konsekvenser

5.1.1 Samgåendet skapar en starkare kulturmyndighet

Bedömning: Genom att uppgifterna vid ArkDes och Statens konstråd inordnas i Moderna museet kan en starkare, mer synlig och effektiv kulturmyndighet skapas. Den nya myndigheten kan dra nytta av gemensamma visioner, resurser och synergier för att främja modern och samtida konst, offentlig konst, arkitektur, form och design samt gestaltad livsmiljö. Överlappningar i myndigheternas befintliga verksamheter kan dessutom undvikas.

Genom samgåendet kan den nya myndigheten mer kraftfullt arbeta för att öka kunskapen om modern och samtida konst, offentlig konst, arkitektur, form och design och gestaltad livsmiljö. Myndigheten kan även göra verksamheten tillgänglig för en bredare publik, vilket är betydelsefullt för en demokratisk, långsiktig samhällsutveckling och allas möjligheter att delta i kulturlivet. Genom att de tre myndigheterna förenas i en myndighet finns inte längre någon risk för konkurrerande aktiviteter eller överlappande verksamheter utan ger i stället utrymme för att renodla och förstärka gemensamma uppgifter genom samordnade verksamheter.

Gemensamma utställningar som kombinerar konst, offentlig konst, arkitektur och design kan skapa unika och engagerande upplevelser för besökarna. De olika ämnesområdena kan berika varandra och mötet mellan konstarna möjliggör alldeles särskilda projekt där en bredare historia kan berättas och där fälten konst, arkitektur och design kan integreras. Det rör utställningar såväl som övriga

publika aktiviteter så som föreläsningar, pedagogisk verksamhet för barn och unga, workshops, filmvisningar, samtal etc. Samordnade utbildningsprogram kan nå en bredare publik och dela expertis mellan konstformerna.

ArkDes och Moderna museet har, vid några tillfällen, samarbetat kring utställningar som visades i båda institutionernas utställningsrum. Utredningens bedömning är dock att de goda förutsättningar för samarbete mellan myndigheterna som samlokaliseringen har inneburit inte fullt ut har tillvaratagits. Genom att verksamheterna nu samlas i en myndighet skapas nya möjligheter för ett flexibelt utställningsprogram med tillgång till mer plats för publiken att få en rik och varierad upplevelse. En korsbefruktning mellan målgrupper kan ske så att utställningarna sammantaget kan engagera en större publik. En samordnad utställningsverksamhet påverkar även hur utställningarna planeras, förbereds och genomförs. Moderna museets utställningar cureras i huvudsak av museets egen personal, medan ArkDes främst anlitar konsulter eller visar redan framtagna utställningar. Även när det gäller utställningsverksamheten kan nya arbetssätt, synergier och kreativa möten skapas genom att myndigheterna går samman.

Att ArkDes och Moderna museet redan är samlokaliserade underlättar samgåendet och ger möjlighet att använda lokalerna på nya sätt. Statens konstråd är lokaliserade endast ett stenkast bort, vilket innebär att även dess verksamhet och lokaler blir en betydelsefull del av den nya myndighetens möte med publiken på Skeppsholmen. Statens konstråd har som uppgift att utveckla och sprida kunskap om offentlig konst och gestaltade livsmiljöer. En del i det arbetet är myndighetens utställningsverksamhet där konst ur samlingarna kan visas och därmed skildra olika aspekter av arbetet med offentlig konst. Statens konstråd arrangerade exempelvis under våren 2024 publika visningar av en del av sin samling under namnet Varning för konsten. Visningarna var välbesökta och fick stor massmedial uppmärksamhet, vilket visar på det stora allmänintresse som finns för samlingarna. Statens konstråd anlitar i huvudsak konstkonsulter för att curera sina utställningar.

Samordnade forskningsprojekt kan dra nytta av tvärvetenskapliga perspektiv och resurser från alla tre institutioner. Alla tre myndigheterna arbetar idag även med digitisering och digitalisering av sina samlingar och utställningar. ArkDes har en av världens största

arkitektursamlingar, men stora delar är ännu inte katalogiserade eller digitaliserade. Samordnade digitaliseringsprojekt kan effektivisera resurser och öka tillgängligheten. ArkDes bibliotek bör också kunna samordnas med Moderna museets och Nationalmuseums gemensamma bibliotek. Den museishop som Moderna museet har kan kompletteras med böcker och annat som rör arkitektur, form, design och offentlig miljö.

5.1.2 Stärkt position internationellt

Bedömning: En större myndighet skapar bättre förutsättningar för internationellt utbyte och samarbete, vilket kan berika konstlivet i Sverige och ge ökad tyngd internationellt.

Gemensamma nationella och internationella samarbeten kan stärka Sveriges position inom konst, offentlig konst, arkitektur och design globalt. Moderna museet är redan en respekterad institutionen i en internationell kontext. Internationellt är det inte ovanligt att konst, arkitektur och design finns på gemensamma institutioner, utställnings- och publikverksamheter. Konstnärer, arkitekter och formgivare verkar ofta på gemensamma arenor där möten och samverkan är av allt större betydelse och avgränsningen mellan olika konstformer har blivit mindre tydlig eller ändrat karaktär. Några exempel, som tidigare nämnts, är Museum of Modern Art i New York och Centre Pompidou i Paris som visar konst, arkitektur och design under samma tak. Nämnas kan även Louisiana i Danmark och Stedelijk i Amsterdam. Samtliga dessa museer arbetar utifrån ett utvidgat konstbegrepp. Genom ett samgående mellan Moderna museet, ArkDes och Statens konstråd får även Sverige en kulturmyndighet med ett bredare konstperspektiv med uppdrag att fortsätta utveckla sin position som ledande institution.

5.1.3 Ökat samarbete med privata aktörer och nya finansieringsformer

Bedömning: Den nya myndigheten bedöms ha goda förutsättningar att ytterligare stärka arbetet kring donationer, sponsring och andra alternativa finansieringar, genom ett ökat samarbete med näringsliv,

privata fastighetsägare m.fl. Enprocentsregeln är en utvecklingsbar modell för att finansiera offentlig konst och gestaltning av samhällsmiljöer i hela landet.

Kulturen finansieras till stor del och sedan lång tid gemensamt av staten, regionerna och kommunerna. Den privata finansieringen på kulturområdet domineras av hushållens utgifter för kultur. Stiftelsefinansiering, sponsring, donationer och crowdfunding utgör små delar av den privata kulturfinansieringen. Här är emellertid Moderna museet delvis ett undantag då Moderna museet i nuläget inte finansierar sitt förvärv av konst med offentliga medel utan enbart genom donationer.

Regeringen vill möjliggöra en bredare finansiering, som exempelvis sponsring, av kultur, idrott och ideell verksamhet och beslutade i början av november 2024 om tilläggsdirektiv till utredningen som ser över skatteincitamenten för juridiska personers gåvor till ideell verksamhet. Utredaren ska nu även se över om avdrag eller annan skattelättnad för sponsring ska införas.²²

Myndigheten för kulturanalys lämnade i mitten av oktober 2024 slutredovisningen av uppdraget om att göra en översyn av kulturområdets finansiering²³. Myndigheten gör bedömningen att förutsättningarna för att öka den privata kulturfinansieringen i dag är begränsade och menar att begränsningarna bottnar i kulturverksamhetens brist på kunskap, resurser och kapacitet att arbeta med privat finansiering samt privata finansiärers bristande engagemang och förutsättningar för att finansiera kulturverksamhet, liksom den ekonomiska incitamentsstrukturen.

Utredningen bedömning är att den nya myndigheten, med ett bredare uppdrag och Moderna museets redan etablerade arbete med sponsring och donationer, har goda förutsättningar att utveckla samarbetet med näringslivet, privatpersoner, liksom med privata fastighetsägare när det gäller offentlig konst. För finansiering av offentlig konst, som Statens konstråd arbetar med, är enprocentsregeln en viktig hörnsten. Statens konstråd har genom detta en gedigen erfarenhet av och kunskap om samarbete med såväl

²² Uppdraget ska redovisas senast den 19 januari 2026.

²³ Privat kulturfinansiering. Hinder, möjligheter och konsekvenser, Myndigheten för kulturanalys, rapport 2024:2

offentliga som privata aktörer som kan komma den nya myndigheten till del i arbetet med att finna nya finansieringsformer.

5.1.4 Samordnad kommunikation kan synliggöra myndigheten och effektivisera verksamheten

Bedömning: En gemensam och samlad kommunikationsverksamhet kan bredda kompetensen i verksamheten och öka möjligheterna till kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan medarbetarna. Därigenom kan myndigheten ytterligare synliggöras och på sikt kan verksamheten effektiviseras.

Kommunikation är en viktig del av verksamheten för samtliga tre myndigheter. Det är ett brett område och myndigheterna arbetar på delvis olika sätt, även om delar av verksamheten, som exempelvis kommunikation via webben överlappar. Kommunikation kan räknas både som kärnverksamhet och stödverksamhet beroende på hur den definieras, hur verksamheten bedrivs och vad medarbetarna har för arbetsuppgifter.

Moderna museets kommunikationsavdelning arbetar övergripande både i Stockholm och Malmö med ansvar för marknadsföring, press, pr, webbplats, digitala kanaler och audiovisuell förmedling, samt konferens, bokning, museivärdar, butik och museernas publika ytor utanför utställningarna. Enheten har ungefär tio medarbetare som arbetar specifikt med kommunikation och arbetet leds av kommunikationschefen. Medarbetarna i butiken och museivärdarna är inte inräknade. På den administrativa avdelningen finns därutöver en person ansvarig för internkommunikation.

På ArkDes ansvarar den publika enheten för kommunikationsverksamheten. Enheten samordnar programverksamhet, kommunikationsstrategi, pressfrågor, pedagogik, marknadsföring, webb, projektleder olika evenemang m.m. Enheten har elva medarbetare men alla arbetar inte med kommunikation enbart.

På Statens konstråds enhet för förmedling och kommunikation arbetar idag tre personer samt kommunikationschefen med kommunikation. Även administratören för digitalt kulturarv har vissa arbetsuppgifter som rör kommunikation. Arbetet på enheten leds av kommunikationschefen.

Utredningen bedömer att det finns stora synergier med att samla den nya myndighetens kommunikationsverksamheten, även om ansvarsområden, sakområdeskompetens och arbetssätt kan skilja sig åt. Många uppgifter är emellertid likartade, exempelvis webb, press-kontakter och intern kommunikation. Hur kommunikationsverksamheten ska organiseras och vilken kompetens som behövs får den nya myndighetens ledning ta ställning till. Kommunikationsverksamheten kommer troligen att behöva intensifieras när den nya myndigheten inleder sin verksamhet eftersom både extern och intern kommunikation är viktiga i förändringsprocesser.

5.1.5 Utlån av konst till myndigheter samordnas

Bedömning: Statens konstråd och Moderna museet har redan idag ett samarbete kring utlåningsverksamheten, som vid ett samgående kan samordnas ytterligare. Myndigheternas respektive samlingar blir gemensam vid ett samgående, vilket innebär att den kan bli tillgänglig för nya målgrupper.

Både Statens konstråd och Moderna museet placerar konst i statliga offentliga miljöer. Moderna museets samling visas i museet, andra vilar i magasin och en del är utlånade till konsthallar, museer och liknande under längre och kortare perioder. Depositioner, det vill säga lån på längre tid, erbjuds till statliga myndigheter, museer och vissa andra kulturinstitutioner. Statens konstråd arbetar över hela landet med permanent och tillfällig konst i offentliga miljöer. Alla statliga myndigheter kan ansöka hos Statens konstråd om att få konst placerad i och i anslutning till sina lokaler. Redan idag finns ett nära samarbete som kan utvecklas ytterligare, inte minst genom att fler konstverk blir tillgängliga, då samlingen blir gemensam.

5.1.6 Arbetet med gestaltad livsmiljö samordnas och förändras

Bedömning: Området hållbar samhällsutveckling och gestaltad livsmiljö kommer fortsatt att vara uppgifter för den nya myndigheten. Utredningens bedömning är att regeringen, mot bakgrund av att uppdraget till Boverket rörande gestaltad livsmiljö har upphört,

behöver tydliggöra myndighetens uppgifter inom detta område, samt även hur regeringen vill att myndigheten ska bidra till att nå det mål i regeringens strategi för företag i kreativa och kulturella branscher som är relevant för myndigheten.

Grunden för myndigheternas uppgifter inom gestaltad livsmiljö är det nationella målet för arkitektur, form och design som anger att arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön²⁴. Både Statens konstråd och ArkDes är aktörer inom området gestaltad livsmiljö och när uppgifterna inordnas i Moderna museet bör detta arbete samordnas.

Regeringen under hösten 2024 har beslutat att Boverkets uppdrag att bedriva ett samlat arbete med arkitektur och gestaltad livsmiljö ska upphöra från och med 2025. Inom ramen för uppdraget, som gavs 2018, har Boverket ansvarat för samordning, kompetensstöd och främjande insatser till offentliga aktörer på nationell, regional och lokal nivå. Boverkets anslag minskas fr.o.m. 2025 med 15 miljoner kronor per år med anledning av att uppdraget upphör.

Regeringens beslut att ta bort Boverkets uppdrag och resurser för gestaltad livsmiljö får troligen konsekvenser för hur Kulturdepartementets myndigheter kan fortsätta det pågående arbetet. Regeringen har hittills inte angett att någon av de övriga myndigheterna ska ta över den samordnande roll som Boverket har haft. Genom att Boverkets uppdrag tas bort innebär det att ansvaret för måluppfyllelsen av det nationella målet helt åligger Kulturdepartementets myndigheter. Utredningen bedömer att den nya myndigheten, tillsammans med Riksantikvarieämbetet, bör fortsätta arbetet inom de delar som rör Kulturdepartementets ansvarsområde. Då Boverket inte längre ingår i samarbetet begränsas dock handlingsutrymmet eftersom Kulturdepartementets myndigheter vare sig kan eller bör bedriva bostadspolitik.

Regeringen lämnade i april 2024 skrivelsen *Strategi för företag i kulturella och kreativa branscher* till riksdagen. I strategin, som gäller för åren 2024–2033, formuleras en vision för 2033, med syfte att Sverige ska stärka sin position som ett ledande land för de kulturella och kreativa branscherna. Exempel på verksamheter och företeelser

²⁴ Prop. 2017/18:110, bet. 2017/18:KrU1, rskr. 2017/18:316.

inom kulturella och kreativa branscher är bland annat arkitektur, bildkonst, form och design, konsthantverk och olika digitala konstnärliga uttryck. Samtliga dessa ingår i den nya myndighetens ansvarsområden. Strategin ska bidra till att uppnå mål inom sex prioriterade områden, varav ett av dem omfattar attraktiva, hållbara livsmiljöer och ett diversifierat och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet. Målet inom området lyder: ”Kulturella och kreativa företag ska kunna bidra till att skapa attraktiva och hållbara livsmiljöer samt ett diversifierat och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet.”²⁵ Strategin lyfter fram att det är viktigt att förståelsen för betydelsen av hållbara samhällen och intresset för gestaltning ökar.

Utredningens bedömning är att regeringen kan behöva styra på vilket sätt den nya myndigheten förväntas bidra till att det aktuella målet i regeringens strategi för företag i kreativa och kulturella branscher kan nås.

5.1.7 Stärka Skeppsholmen som mötesplats för olika konstformer

Bedömning: Moderna museet, ArkDes och Statens konstråd är samtliga lokaliserade på Skeppsholmen i Stockholm. Skeppsholmens roll som kulturell mötesplats kan stärkas ytterligare genom att myndigheterna går samman och därmed blir en starkare kulturmyndighet med ett bredare uppdrag. Den nya myndigheten kan bidra till att stärka Skeppsholmen, inte minst när det gäller dialogen med Statens fastighetsverk om hur fastigheterna på Skeppsholmen bäst kan användas.

Skeppsholmen, som idag är en del av Stockholms kultur- och konstscen, har genomgått betydande förändringar över tid. Skeppsholmens utveckling har präglats av en övergång från militär verksamhet till ett centrum för kultur och konst. Där finns en mängd olika aktörer, både statliga och privata, samt ideella organisationer och utbildningsinstitutioner. Bland de statliga verksamheterna på Skeppsholmen finns flera museer och konstinstitutioner som spelar en viktig roll i att forma öns kulturella landskap. Privata verksamheter som hotell och konstgallerier bidrar också till öns

²⁵ Regeringens skrivelse 2023/24:111 Strategi för företag i kulturella och kreativa branscher

dynamik, liksom ideella organisationer som erbjuder kulturella och utbildningsrelaterade aktiviteter. Sedan 1993 förvaltar Statens fastighetsverk, SFV, alla fastigheter på Skeppsholmen.

Skeppsholmens betydelse som mötesplats för konst och kultur skulle emellertid kunna stärkas ytterligare, med fokus på att öka antalet besökare och förbättra förutsättningarna för att ta emot dem. Det kan bli verklighet genom att en mer inbjudande entré till Skeppsholmen skapas, med inslag av arkitektur och design, samt att utomhusinstallationer och konstverk utvecklas. Olika typer av evenemang, så som konserter och festivaler, skulle kunna anordnas för att göra området mer levande och attraktivt.

Förvaltningen och utvecklingen av Skeppsholmen kräver dock en balans mellan att bevara kulturhistoriska värden och skapa förutsättningar för ny användning. Enligt gällande skyddsbestämmelser ska mark, träd, vegetation och kajer som hör till byggnadsminnet vårdas och underhållas så att deras utseende och karaktär inte förvanskas. Byggnadsminnet får inte ytterligare bebyggas eller förändras utan tillstånd. Skeppsholmen ingår också i riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården och i Nationalstadsparken, vilket innebär att åtgärder som kräver tillstånd och som kan skada riksintresset inte får genomföras. Nationalstadsparken skyddas för att bevara det historiska landskapet med dess natur- och kulturvärden.

För att Skeppsholmen roll som kulturellt nav ska kunna stärkas ytterligare är det angeläget att alla berörda aktörer tillsammans bidrar till det, liksom att regeringen styr i den riktningen. Det kan ske genom uppdrag till berörda myndigheter.

5.1.8 Kreativa möten mellan olika konstformer i hela landet

Bedömning: Den nya myndigheten kommer inte enbart att ha verksamhet på Skeppsholmen i Stockholm utan även i hela landet. Genom främst ArkDes och Statens konstråds samlade erfarenheter kan den nya myndighetens verksamhet i hela landet stärkas, vilket kan bidra till att konstens, arkitekturens och offentliga miljöers roll i samhället får ökad uppmärksamhet och tyngd, inte enbart i Stockholm utan i hela Sverige.

Moderna museet har en filial i Malmö som nu även blir tillgänglig för utställningar med arkitektur- och designinriktning. Statens konstråd arbetar med konst i offentliga miljöer i hela landet och har gedigen erfarenhet av att samarbeta med aktörer runt om i landet. ArkDes har ett uppdrag att vara en mötesplats inom arkitektur, form och design och har därmed redan i dag ett ansvar för regional och lokal samverkan inom dessa områden. ArkDes samordnar ett nationellt nätverk bestående av 21 regionala noder som regelbundet träffas och samarbetar kring frågor relaterade till gestaltad livsmiljö. Genom att ta till vara de olika resurser, kompetenser och samverkan som redan finns kan synergieffekter skapas och myndighetens arbete i hela landet kan utvecklas.

5.1.9 ArkDes uppgifter inom designområdet inordnas i den nya myndigheten

Bedömning: Regeringen behöver vara tydlig i styrningen kring vilken del av området design den nya myndigheten ska ansvara för, då det finns andra myndigheter men även organisationer och institutioner som är aktörer inom designområdet. Utredningen bedömer är att det är de uppgifter inom designområdet som ArkDes i nuläget ansvarar för som överförs till den nya myndigheten. Nationalmuseum behåller sitt befintliga uppdrag att samla och visa form och design från äldre tid till nutid.

Design är samlingsnamn för en mängd olika yrkespraktiker, kunskapsområden och slutresultat. Design täcker många områden, som grafisk design, industridesign, medicinsk design, stadsdesign, landskapsdesign, inredningsdesign, kommunikationsdesign, användarupplevelsedesign mjukvarudesign och mer. Design handlar inte bara om föremål; design är en kreativ process som förverkligar idéer. ArkDes har inom sitt designuppdrag arbetat utifrån att design har ett tydligt offentligt och socialt syfte genom att förbättra människors livskvalitet, främja inkludering och skapa utrymmen som uppmuntrar till samhörighet, engagemang och en känsla av tillhörighet. ArkDes samarbetar med Boverket, Riksantikvarieämbetet och Statens konstråd inom gestaltad livsmiljö, där design är en del. Samverkan sker även med SVID (Stiftelsen Svensk

Industridesign) och Svensk Form, samt med Form/Design Center i Malmö, som är den enda utpekade nationella noden för gestaltad livsmiljö. Regionala aktörer som Röhsska museet och Dynamo Väst i Göteborg, Designcentrum i Jämtland-Härjedalen och Arctic Design Center i Skellefteå bidrar också till detta arbete.

Nationalmuseum är den myndighet som har i uppdrag att samla och visa form och design från äldre tid till nutid²⁶. Myndigheten har även i uppdrag att främja konsten, konstintresset och konstvetenskapen, med särskilt fokus på att levandegöra äldre konstformer och deras koppling till nutida konst och samhällsutveckling. Inom Nationalmuseums ansvarsområde ingår form och design från äldre tid till nutid. Nationalmuseum visar designprocesser och utvecklingen av design genom historien, med särskild betoning på hur samhällets förändrade behov och önskemål påverkar och påverkas av design och materialutveckling. Under 2023 genomförde Nationalmuseum flera aktiviteter inom designområdet för att belysa dess betydelse och utveckling. Utställningen ”Badrum för alla” på Gustavsbergs porslinsmuseum presenterade designprocessens steg från idé till verklighet, med fokus på ergonomi och materialkunskap. Senare under året återöppnade Designmagasinet som berättar om keramikens utveckling genom tiderna och fungerar som en plats för fördjupning i hur design växer fram. Utställningen visar material, tillverkning och trender genom fler än 1 200 föremål, från 1700-talet till nutid. Här syns också hur samhällets skiftande behov och önsknings påverkar, och påverkas av, formgivning och materialutveckling.

5.2 Bedömning av ekonomiska och organisatoriska konsekvenser

5.2.1 Samlad stödverksamhet kan ge ökad inre effektivitet och minskad sårbarhet

Bedömning: Det finns samordningsvinster när det gäller de administrativa stödfunktionerna. Dessa bör samlas i en myndighetsgemensam administrativ avdelning som leds av en förvaltningschef.

²⁶ Förordning (2007:1175) med instruktion för Nationalmuseum

Förvaltningschefen bör vara en del av myndighetens ledningsgrupp och arbeta nära överintendenten. Större och samlade resurser för stödverksamheten ger ökad möjlighet att arbeta långsiktigt med planering, samordning och uppföljning, vilket kan leda till bättre resultat och effektivare användning av administrativa resurser. Under en övergångsperiod, när inordnandet förbereds och den nya myndigheten inleder sin verksamhet, uppstår ökade kostnader relaterade till förändringsprocessen. Regeringen behöver säkerställa att myndigheterna har de resurser och den kompetens som krävs för att genomföra organisationsförändringen.

Genom att samordna stödverksamheten inom it, arkiv, registratur, ekonomi, hr och övriga administrativa uppgifter kan den nya myndigheten skapa en mer effektiv och mindre sårbar organisation. Noterbart är dock att ingen av de tre myndigheterna i nuläget har en särskilt personellt omfattande administration utan snarare tvärt om. Administrativa åtaganden blir därför särskilt betungande för de få medarbetare som finns. Vid Statens konstråd, som är den minsta av myndigheterna, blir detta särskilt tydligt, då myndighetens ledning behöver ägna en stor del av sin tid åt administrativa uppgifter. Utredningens bedömning är att ett samgående ökar effektiviteten, inte minst genom att uppgifter som de tre myndigheterna är ålagda att genomföra efter samgåendet enbart behöver genomföras av en myndighet. Gemensam förvaltning med avtal, upphandlingar, inköp och e-handel kan därmed leda till en mer effektiv administration och bättre användning av resurser. Den nya större myndigheten kan därutöver bli en kraftfullare i part i förhandlingarna med Statens fastighetsverk i lokalfrågor.

En effektiv stödverksamhet är nödvändig för att den nya myndighetens kärnverksamhet ska kunna fungera ändamålsenligt och effektivt. Den nya myndigheten behöver inledningsvis kartlägga vilka kompetenser som finns inom stödverksamheten och vilket behov myndigheten bedöms ha nu och i framtiden. Utredningen har exempelvis noterat att ingen av myndigheterna har juridisk kompetens utan den tjänsten behöver köpas in vid behov. Möjligen behöver en sådan kompetens finnas på den framtida myndigheten. Det förändrade omvärldsläget kommer troligen att innebära att myndighetens arbete med beredskapsfrågor behöver intensifieras. Då alla tre myndigheter är små är det inte sällan endast en medarbetare som

har en viss funktion eller kompetens i stödverksamheten, vilket skapar en sårbarhet vid sjukdom, ledigheter eller när medarbetare slutar. Vid ett samgående kommer det att vara flera personer inom olika stödfunktioner som arbetar med liknande arbetsuppgifter, vilket minskar sårbarheten och ökar stabiliteten inom myndighetens förvaltning. Detta leder till bättre fungerande stödfunktioner som kan göra skillnad i en större myndighet.

Vid ett samgående behöver myndigheternas olika ekonomisystem och administrativa rutiner sammanföras. Det gäller bland annat verksamhetsplanering, arbetssätt, rutiner, arbetsordning, uppföljning av ekonomi och resultat, arbetet med årsredovisning, personalfrågor etc. Då ArkDes och Statens konstråd inordnas i Moderna museet bör det i huvudsak vara Moderna museets befintliga personal- och ekonomisystem som ska användas i den nya myndigheten, åtminstone inledningsvis. I övrigt blir det den nya myndighetens uppgift att hitta de rutiner och arbetssätt som är mest ändamålsenliga utifrån de nya förutsättningarna.

Att samordna administrationen kräver omfattande resurser och tar tid och det mesta av detta bör vara på plats när den nya myndigheten inleder sin verksamhet. Det är därför angeläget att myndigheterna kan inleda förberedelserna så tidigt som möjligt. Regeringen behöver säkerställa att myndigheterna har tillräckliga resurser och den kompetens som krävs för att genomföra organisationsförändringen. Om regeringen bedömer att myndigheterna ska genomföra detta inom ordinarie budgetram kan regeringen behöva peka ut vilken annan verksamhet som i så fall ska prioriteras ner.

5.2.2 Ekonomiska resurser och förutsättningar

Vid ett inordnande av ArkDes och Statens konstråd i Moderna museet kommer anslagen som finansierar myndigheternas förvaltningskostnader att slås ihop enligt tabellen nedan. Anslagen *Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön* och *Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet* som nu disponeras av Statens konstråd respektive ArkDes kommer i stället att disponeras av den nya myndigheten.

Tabell 22 Anslag som den nya myndigheten disponerar, 2025 års belopp

	2025, tkr
Moderna museet	180 370
ArkDes	70 724
Statens konstråd	12 096
S:a anslag för den nya myndighetens förvaltningskostnader	263 190
Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön	42 518 ¹
Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	5 000
S:a övriga anslag	47 518

Källa: Respektive myndighets regleringsbrev för 2025.

Utredningens bedömning är att den föreslagna organisationsförändringen kan leda till besparingar på sikt. Sammanslagningen kan möjliggöra att verksamheten kan bedrivas effektivare, bland annat genom att överlappningar kan undvikas. Även kostnader som samtliga tre myndigheter har, som kostnader för it-licenser, revision etc, blir lägre när myndigheterna blir en gemensam. Anslagsnivån bör dock inte minska utan de resurser som kan frigöras bör gå till myndighetens kärnverksamhet.

Det är viktigt att notera att effektivitet handlar om relationen mellan kostnad och kvalitet. Ökad effektivitet kan således innebära högre kvalitet, lägre kostnader eller högre kvalitet till en lägre kostnad (vilket dock är mindre vanligt i praktiken). Utredningen bedömer att fokus för den nya myndigheten ska vara att uppnå ökad kvalitet i både kärnverksamheten och stödverksamheten, genom att ta tillvara de synergier som samgåendet ger. På så sätt kan myndigheten nå ökad effektiviteten genom högre kvalitet inom befintliga ekonomiska ramar. Genom detta kan medel frigöras för att stärka kärnverksamheten.

Den nya myndigheten bör ha ett förvaltningsanslag utan anslagsposter för de olika verksamhetsgrenarna. Det ska vara upp till myndighetens ledning att besluta om den interna budgeten, efter förslag från avdelningarna och överintendenten. Att binda upp anslaget i anslagsposter försvårar möjligheterna för ledningen att prioritera verksamheten. Instruktion och regleringsbrev anger myndighetens uppgifter, det vill säga *vad* myndigheten ska göra. Det

är sedan upp till myndigheten att bäst bedöma *hur* detta ska ske. I detta ingår att besluta om myndighetens interna budget.

En viktig uppgift för den nya myndighetens ledning är att tidigt identifiera de synergier som uppstår i och med samgåendet och att göra de prioriteringar av verksamheten som krävs för att uppnå regeringens och riksdagens mål med verksamheten.

Anslaget *Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön*, som 2024 uppgår till 42,5 miljoner kronor, får användas för Statens konstråds utgifter för konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön samt för utgifter för administration och genomförande av verksamheten. I regleringsbrevet anges att högst 12,4 miljoner kronor av anslaget får användas för administration, vilket i praktiken främst innebär personalkostnader. Utredningens bedömning är att den nya myndigheten, som har större resurser och därmed bättre möjligheter till omprioriteringar, bör sträva efter att en så liten del som möjligt av anslaget ska användas för administration. Dessa kostnader bör i möjligaste mån belasta förvaltningsanslaget.

De övriga intäkter som respektive myndighet har förutsatts kvarstå oförändrade vid ett samgående. Framgent kommer de dock att tillfalla den nya myndigheten.

5.2.3 Bedömning av personella konsekvenser

Bedömning: En större myndighet ger bättre förutsättningar att skapa en stabil organisation som möjliggör ökad flexibilitet och mindre sårbarhet. Myndigheten kan arbeta med strategisk kompetensförsörjning för att på både kort och lång sikt säkerställa att verksamheten har tillgång till medarbetare med rätt kompetens. Detta gäller såväl stödkompetens, kärnkompetens och ledningsfunktioner.

Organisationsförändringen ska, enligt uppdragsdirektivet, ske genom att uppgifterna vid ArkDes och Statens konstråd inordnas i Moderna museet. En verksamhetsövergång innebär att hela eller delar av en verksamhet går över till en annan arbetsgivare, vilket sker i detta fall genom att uppgifterna vid ArkDes och Statens konstråd inordnas i Moderna museet. Huvudregeln vid en sådan organisationsförändring är att de arbetstagare som tillhör den ekonomiska eller organisatoriska enhet som träffas av verksamhets-

övergången, följer med till den nya arbetsgivaren, om de inte tackar nej till övergången.

Det är enligt Arbetsgivarverket²⁷ den mottagande myndigheten, ”förvärvaren”, som ansvarar för bedömningen om det är en verksamhetsövergång enligt 6 b § lag om anställningsskydd (LAS) eller inte. Förvärvaren ska även göra en bedömning av vilka arbetstagare som omfattas. För detta är förvärvaren beroende av uppgifter från överlåtande arbetsgivare, ”överlåtaren”, om den personal som sysselsätts i dennes verksamhet. Överlåtaren är i detta fall ArkDes och Statens konstråd. Avgörande för bedömningen är om verksamheten har bevarat sin identitet vid övergången och om det är en bestående organisatorisk eller ekonomisk enhet som har gått över till förvärvaren.

Utredningen tar inte ställning till vilka kompetenser den nya myndigheten kommer att behöva. Kompetensbehovet framgent är bland annat avhängigt av vilka uppgifter regeringen ger myndigheten och de prioriteringar myndighetens ledning väljer att göra. Utredningen noterar dock att det kommer att finnas överlappningar när det gäller befattningar och arbetsuppgifter när myndigheterna går samman. Det gäller bland annat på chefsnivå, där det exempelvis finns många enhets- och avdelningschefer. Det finns även ett stort antal medarbetare som arbetar med kommunikation och sammantaget är antalet intendenten eller motsvarande också relativt höga. Vilka kompetenser som slutligen behövs blir upp till den nya myndighetens ledning att avgöra.

Utredningen vill lyfta fram är att det är viktigt att regeringen fattar beslut om organisationsförändringen så snart som möjligt, så att Moderna museet kan påbörja arbetet med en verksamhetsövergång för ArkDes och Statens konstråds medarbetare. Ovisshet riskerar att skapa oro i organisationerna som kan försvåra samgåendet.

²⁷ <https://www.arbetsgivarverket.se/arbetsgivarguiden/verksamhetsovergang>

5.3 Bedömning av risker med ett samgående

Bedömning: Utredningen har identifierat ett antal risker med organisationsförändringen. Framst är det risker som kan påverka myndighetens interna arbete och därmed effektivitet. Vår bedömning är emellertid att genom att dessa risker har identifierats kan den nya myndighetens ledning hantera dem.

5.3.1 Inköp av konst koncentreras till en myndighet

Det har från flera håll framförts till utredningen att det kan vara en risk med att nyförvärv av konst, en uppgift som både Statens konstråd och Moderna museet har idag, vid ett samgående hamnar i en myndighet, vilket riskerar att skapa en maktkoncentration som riskerar att minska den konstnärliga mångfalden i statens konstsamling. Processerna för förvärv av konst skiljer sig därutöver åt mellan Moderna museet och Statens konstråd. Det skulle möjligen kunna leda till interna intressekonflikter som i sin tur kan få negativa konsekvenser för konstnärers villkor.

5.3.2 Obalans mellan myndighetens verksamheter

När myndigheter av olika storlek går samman kan en oro finnas hos de mindre myndigheterna att deras uppgifter och verksamhet ska nedprioriteras av den största myndigheten, som i de flesta fall är den myndighet i vilken övriga inordnas. Moderna museet är den klart största myndigheten av de tre med 150 anställda och ett förvaltningsanslag om ca 180 miljoner kronor, följt av ArkDes med ett anslag om 71 miljoner kronor och ca 45 medarbetare. Statens konstråd är det minsta av myndigheterna med ett förvaltningsanslag om drygt 12 miljoner kronor och 21 medarbetare²⁸. En asymmetri kan uppstå i den nya myndigheten där Konstrådet, men även ArkDes, blir avsevärt mindre verksamheter i jämförelse med Moderna museet. En annan skillnad är att både ArkDes och Moderna museet, till skillnad från Statens konstråd, är museer. Det kan därmed finnas en risk att museiverksamheten blir dominerande,

²⁸ Samtliga uppgifter gäller för 2024. Statens konstråd disponerar även ett anslag om drygt 42 miljoner kronor för konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön.

på bekostad av verksamhet i offentliga miljöer och uppgifter kring gestaltad livsmiljö.

En risk kan även vara att den kulturella mångfalden i verksamheten, sett ur ett publikt perspektiv, kan minska då en större myndighet kan leda till en likformig och enhetlig syn på konst, arkitektur, form, design, offentlig konst och offentliga miljöer.

5.3.3 Olika kulturer inom myndigheterna en utmaning vid samgåendet

När myndigheter går samman innebär det att olika arbetssätt, kulturer och identiteter ska samordnas till en gemensam, vilket är en utmaning som kan ta tid. Utredningens bedömning är att synen på förändring generellt och förslaget till organisationsförändringen specifikt skiljer sig åt mellan de tre myndigheterna. Myndigheterna har under olika lång tid utvecklat egna arbetskulturer och arbetsmiljöer vilket kan medföra svårigheter när verksamheterna ska samordnas. Den nya myndighetens ledning behöver förhålla sig till dessa skillnader så att de inte riskerar att leda till interna spänningar, minskad motivation och bristande samarbetsvilja. Den enskilda medarbetaren kan känna en stolthet över att ha arbetat i viss myndighet eller med en viss verksamhet och ha en stark yrkesidentitet förknippad med den myndigheten. Det är i sig positivt, men kan också innebära att samgåendet mellan myndigheterna inte med självklarhet uppfattas som något positivt. Att få ihop de tre myndigheternas kultur till en ny myndighetskultur är något som ledningen redan från början behöver arbeta aktivt med.

Ännu en förutsättning för att få till stånd de verksamhetsmässiga och ekonomiska synergierna är att myndighetsledningen tar tillvara de tre myndigheternas styrkor i den nya organisationen. Detta är något som myndighetens ledning behöver beakta vid utformandet av en ny organisation och nya arbetssätt för att skapa en gemensam kultur.

5.4 Bedömning av konsekvenser av att avstå från ett samgående mellan myndigheterna

I budgetpropositionen för 2024²⁹ bedömer regeringen att för att öka effektiviteten i statsförvaltningen bör antalet myndigheter minska. Ett led i detta är nuvarande uppdrag där Kulturdepartementet är tydlig med syftet. Uppdraget består i att analysera hur uppgifterna vid Statens centrum för arkitektur och design kan inordnas i Moderna museet, inte att analysera och bedöma om det ska ske. Utredningen har således inte i uppdrag att bedöma om ett inordnande ska ske eller om ArkDes bör kvarstå som en egen myndighet, men vi vill ändå beröra frågan.

Vi har uppvaktats av olika intressenter som anser att ett inordnande av ArkDes i Moderna museet inte bör ske. De främsta skälen som framförts är att ArkDes specifika kompetens, särart och uppgifter riskerar att nedprioriteras av Moderna museet och att Sverige även fortsättningsvis bör ha ett museum specifikt för arkitektur. Många av de som vill att ArkDes ska kvarstå som egen myndighet är dock samtidigt kritiska till hur myndigheten har utfört sitt uppdrag.

Inga av de skäl som framförts gällande att ArkDes bör kvarstå som en egen myndighet har fått utredningen att ifrågasätta att ett inordnande bör ske. ArkDes har haft svårt att finna sin form som en egen myndighet, vilket bland annat den myndighetsanalys som Statskontoret har genomfört visar. ArkDes har under många år brottats med betydande problem, så som ledningsproblem, arbetsmiljöutmaningar och återkommande svårigheter att balansera budget och verksamhet. Detta har gjort organisationen sårbar och lett till återkommande utmaningar, som riskerar att fortgå om en förändring inte kommer till stånd. När det gäller utredningens analys och bedömning av om det är ändamålsenligt att även Statens konstråd inordnas i Moderna museet hänvisas till avsnitt 4.

5.5 Myndigheternas bedömning av förslaget

Under arbetet med uppdraget har utredningen tagit del av de tre myndigheternas syn på vad ett inordnande av uppgifterna vid

²⁹ Proposition 2023/24:1, Volym 1a, 1 Finansplan, s. 34.

ArkDes och Statens konstråd i Moderna museet skulle innebära samt de konsekvenser de ser för den egna myndighetens verksamhet. Det har skett genom samtal med myndigheternas ledning samt workshops med respektive myndighets ledningsgrupp. De synpunkter som framförts vid dessa tillfällen redovisas inte i detalj per myndighet, men utgör en del av den totala mängden information som ligger till grund för utredningens förslag och bedömning av konsekvenserna av förslaget. När utredningens förslag är lämnat kommer myndigheterna beredas möjlighet att lämna synpunkter på förslaget och dess konsekvenser genom ett remissförfarande eller på annat vis.

Utredningens bedömning är emellertid att Moderna museet och Statens konstråd ser fördelar med ett inordnande, medan ArkDes hellre vill kvarstå som en egen myndighet.

5.6 Lokalbehov

Bedömning: Att ArkDes och Moderna museet redan är samlokaliserade och att Statens konstråd är lokaliserade i grannfastigheten på Skeppsholmen gör att lokalfrågan löses enkelt vid ett samgående. Genom att de tre myndigheterna är lokaliserade på Skeppsholmen, ges möjligheter till delade resurser och faciliteter vid ett samgående. Någon direkt lokalbrist bedöms heller inte finnas i nuläget, men hur de befintliga lokalerna bäst kan disponeras behöver undersökas. Behovet av kontorslokaler har ökat över tid, vilket stora delar av lokalerna inte är byggda för. Behovet av lokaler för magasinering är dessutom stort för samtliga verksamheter.

ArkDes, Moderna museet och Statens konstråd, har delvis olika verksamhetsområden och därmed skilda behov av lokaler. För att den nya myndigheten ska kunna fungera effektivt och möta framtida utmaningar är det avgörande att identifiera och adressera de gemensamma behoven av lokaler. Det är också viktigt att kontinuerligt utvärdera och anpassa lokalerna efter verksamhetens behov, vilket kan innebära ytterligare investeringar i modernisering, utbyggnad av magasinsutrymmen och kontorslokaler samt utveckling av utställningsytor.

Behovet av kontorsplatser har ökat över tid för både ArkDes och Moderna museet. De nuvarande byggnaderna är inte optimalt anpassade för dagens administrativa behov, vilket innebär att det finns ett behov av att förbättra och modernisera kontorslokalerna.

Moderna museet står inför en betydande utmaning med brist på magasinstrymme och även brist på klimatanpassade magasinstrymmen för att bevara känsliga material. Både ArkDes och Statens konstråd har idag anpassade lokaler som uppfyller deras nuvarande behov. ArkDes beräknar dock att verksamheten behöver mer yta fram till år 2050 för att kunna möta framtida utmaningar och fortsätta utvecklas. Utredningens bedömning är att trots att ArkDes, Moderna museet och Statens konstråd har olika behov av magasin, finns det potential i att samordna vissa magasinstrytor ”under samma tak” vid ett samgående. Genom att skapa ett gemensamt, större och mer ändamålsenligt rustat magasin kan den nya myndigheten bättre hantera sina samlingar och säkerställa optimal bevaring. Som en större myndighet har man dessutom lättare att driva igenom investeringar i ett mer avancerat och välutrustat magasin, vilket ger mer utrymme och förbättrade förutsättningar för konsthantering och bevaring.

6 Myndighetens namn, ledningsform och organisation

6.1 Myndighetens namn

Förslag: Myndighetens namn bör spegla myndighetens samlade verksamhet. När ArkDes och Statens konstråd inordnas i Moderna museet föreslår utredningen att Moderna museet byter namn till *Moderna - myndigheten för modern konst, arkitektur och design*.

Utredningens bedömning är Moderna museet är ett välkänt namn och varumärke, både i Sverige och internationellt. Att behålla en del av namnet, Moderna, är därför angeläget. Den nya myndighetens uppgifter kommer dock att även vara andra än enbart de som åvilar ett museum enligt museilagen. Utredningen föreslår därför att ”museum” tas bort ur det befintliga namnet och i stället ersätts av ”myndigheten för modern konst, arkitektur och design”, för att tydliggöra det bredare uppdraget. Myndigheten ska kallas Moderna.

6.2 Ledningsform

Förslag: Den nya myndigheten bör vara en styrelsemyndighet³⁰. Det innebär att regeringen styr myndigheten genom en styrelse som med sin samlade kompetens ansvarar för att leda myndighetens verksamhet.

Valet av ledningsform har stor betydelse för skapandet av en ändamålsenlig, tydlig och effektiv styrning och ledning. Enligt den

³⁰ Av myndighetsförordningen (2007:515) framgår att förvaltningsmyndigheterna under regeringen ska ledas av antingen en styrelse (styrelsemyndighet), en myndighetschef (enrådighetsmyndighet) eller en nämnd (nämndmyndighet).

senaste förvaltningspolitiska propositionen³¹ bör verksamhetens art, politiska prioriteringar och regeringens behov av att styra myndigheten på ett visst sätt vara utgångspunkt för valet av myndighetens ledningsform.

Utredningens bedömning är att en styrelse kan säkerställa att myndighetens ledning har den breda kompetens, erfarenhet och kontaktnät som krävs för att myndigheten ska bli det starka nav för modern konst, offentlig konst, arkitektur och design som organisationsförändringen syftar till. Styrelsen bör sammantaget ha en hög strategisk höjd och god kunskap om de konstformer som ingår i myndighetens uppdrag, liksom kompetenser som i övrigt bedöms viktiga för uppdraget. Ordföranden bör vara en erfaren ledare med kunskap om och intresse för myndighetens ansvarsområden.

I en enrådighetsmyndighet är myndighetschefen ensam ansvarig för myndighetens ledning och styrning. Ett insynsråd kan förvisso vara ett stöd för myndighetschefen, men har endast en rådgivande funktion. Utredningens bedömning är att den nya myndigheten behöver ett bredare ledarskap och fler kompetenser än vad som är möjligt i en enrådighetsmyndighet. En styrelse däremot har, som myndighetens ledning, ett ansvar för och därmed handlingsutrymme att styra myndigheten i den riktning styrelsen bedömer är lämpligt, utifrån regeringens styrning och riksdagens mål. Styrelsen kan också vara ett stöd för överintendenten i det förändrings- och effektiviseringsarbete som inordnandet kommer att innebära. Styrelsen har också en viktig roll i kvalitetssäkringen av verksamheten samt i arbetet med intern styrning och kontroll.

Ledningsformen regleras i myndighetens instruktion. Utredningen föreslår att styrelsen ska bestå av högst nio ledamöter. Regeringen utser styrelsen och ordföranden. Utredningen bedömer att regeringen även bör utse styrelsens vice ordförande, vilket i så fall ska anges i instruktionen. Regeringen utser även myndighetschefen, överintendenten. Övriga chefer vid myndigheten utses förslagsvis av överintendenten i samråd med styrelsen. Ansvarsfördelningen mellan styrelsen och överintendenten regleras i myndighetens arbetsordning, med myndighetsförordningen som grund.

³¹ Offentlig förvaltning för demokrati, delaktighet och tillväxt (prop. 2009/10:175)

6.3 Organisation

Förslag: Kärnverksamheterna i nuvarande Moderna museet, ArkDes och Statens konstråd bör utgöra tre konstnärligt fristående enheter/avdelningar i den nya myndigheten, benämnda Moderna museet, ArkDes och Konstrådet. Detta bör regleras i myndighetens instruktion.

Genom att skriva in i myndighetens instruktion att det ska finnas tre enheter som är konstnärligt fristående kan regeringen säkerställa att de nuvarande myndigheternas specifika kärnkompetens och konstnärliga frihet bevaras och omorganisationen riskerar inte att äventyra redan fungerande verksamhet. Utredningens bedömning är att förändringen av myndigheternas organisation bäst sker stegvis. I ett första steg samordnas administrationen och stödverksamheten, medan den konstnärliga verksamheten kvarstår som självständiga enheter. Dessa bör ledas av en chef som är konstnärlig ledare för verksamheten vid respektive avdelning. Omfattande samverkan mellan avdelningarna behöver dock ske för att önskvärda synergier ska uppstå. Administrativ verksamhet och övriga stödfunktioner samlas i en avdelning, som är ett stöd för hela myndigheten.

Alternativt förslag

Ett alternativ till att reglera myndighetens interna organisation i instruktionen är att överlåta till myndighetens ledning att, utifrån de uppgifter som anges i instruktion och regleringsbrev, besluta om den interna organisationen. Med detta alternativ delegeras ansvaret för myndighetens organisation från regeringen till myndighetens ledning. Utredningens bedömning är att risken med denna mindre tydliga styrning är att myndigheten väljer att organisera verksamheten på ett sätt som inte är i linje med regeringens intentioner med omorganisationen.

6.4 Arbetsätt

Bedömning: Det samarbete som behöver komma till stånd inom den nya myndigheten för att de identifierade synergierna ska uppstå kan ske genom att myndighetsgemensamma program/projekt genomförs.

Utredningen har identifierat en mängd synergier som kan uppstå genom samgåendet mellan Moderna museet, ArkDes och Statens konstråd. För att dessa ska bli en realitet krävs att den nya myndigheten har en strategi för hur samarbetet mellan de olika avdelningarna, verksamheterna och konstformerna ska ske för att bästa resultat ska uppnås. Dessa planeras och resurssätt i verksamhetsplanen och beslutas av myndighetens ledning. Ledningen är även ansvarig för att resultaten såväl som genomförandet följs upp. Genom att arbeta i projektform tas de olika kärnkompetenserna tillvara samtidigt som kreativa möten kan uppstå som för verksamhetens resultat framåt.

7 Genomförande

7.1 Processen bör ske skyndsamt

Bedömning: Regeringen bör så snart som möjligt fatta beslut om organisationsförändringen, särskilt om den ska genomföras inom den nuvarande mandatperioden. Utredningens bedömning är att en hearing är mest lämplig för att inhämta synpunkter på utredningens förslag. Om regeringen beslutar att ArkDes och Statens konstråd ska inordnas i Moderna museet bör ArkDes och Statens konstråd så snart som möjligt ges i uppdrag att förbereda avveckling av respektive myndighet samt överföring av uppgifter till Moderna museet. Moderna museet bör ges i uppdrag att förbereda för ett inordnande.

Processen inför den organisatoriska förändringen av de tre myndigheterna till en myndighet bör, enligt utredningens mening, ske skyndsamt. Innan regeringen fattar beslut behöver synpunkter på utredningens förslag hämtas in från myndigheter, organisationer och andra intressenter för att få veta vad de som berörs tycker och vilket stöd förslaget har.³² Det vanligaste förfarandet är att förslaget skickas på remiss. Om regeringens avsikt är att den nya myndigheten ska inleda sin verksamhet den 1 januari 2026 är det angeläget de beslut som behövs för att genomföra organisationsförändringen fattas så tidigt som möjligt under 2025. Vid remittering är remisstiden vanligen tre månader och svaren ska därefter sammanställas och behandlas i Regeringskansliet innan beslut kan fattas. Vid en remittering är det troliga scenariot att regeringen kan fatta beslut om organisationsförändringen tidigast vid halvårsskiftet 2025, vilket innebär att myndigheterna endast får fyra månader (från september till december, då sommaren till stor del går bort p.g.a. semestrar) på

³² Att inhämta synpunkter är ett sätt att uppfylla det beredningskrav som följer av 7 kap. 2 § regeringsformen.

sig för förberedelser, vilket är en allt för kort tid för denna förändring. Ett alternativ till remittering av förslaget, som utredningen förordar, är att Kulturdepartementet i stället anordnar en hearing, med möjlighet att lämna skriftliga synpunkter i närtid efter att hearingen ägt rum. Fördelen med en hearing är att det skyndar på processen från beslut till genomförande, samtidigt som de myndigheter och övriga som är närmast berörda av förslaget får möjlighet att yttra sig, både vid hearingen och skriftligt. Om synpunkter inhämtas genom en hearing kan beslut om organisationsförändringen fattas redan under våren 2025, vilket innebär att uppdrag till myndigheterna att förbereda inordnande och avveckling kan ges innan sommaren. Myndigheterna får då längre förberedelsetid.

Statskontorets utvärdering av förändringen av organisationsstrukturen för museimyndigheterna³³ lyfter fram att förberedelse-tiden var för kort för att myndigheterna skulle hinna lösa de frågor som behövde vara lösta innan den nya organisationsstrukturen var på plats i de två strukturförändringar av museimyndigheterna som genomfördes 2018. Statskontoret bedömer att detta framför allt är viktigt när det gäller tiden från det att regeringen aviserar eller presenterar ett förslag om att en omstrukturering planeras tills dess att regeringen fattar beslut om ny organisationsstruktur. Detta för att undvika en allt för lång tid av osäkerhet. Även tiden för de formella förberedelserna för förändringarna kan ibland behöva vara längre än vid omstruktureringarna 2018, menar Statskontoret.

³³ Statskontoret 2021:15

8 Förslag till ny instruktion för myndigheten

Förslag: Den nya förordningen med instruktion för Moderna – myndigheten för modern konst, arkitektur och design innehåller i sak väsentligen samma uppgifter som instruktionerna för Moderna museet, ArkDes och Statens konstråd. Vissa justeringar har dock gjorts för att undvika överlappningar med museilagen och myndighetsförordningen. Även vissa redaktionella justeringar har gjorts.

8.1 Generellt

Utredningen har inte i uppgift att analysera och bedöma om Moderna museets, ArkDes och Statens konstråds uppgifter ska förändras i och med organisationsförändringen. Utgångspunkten är således att ArkDes och Statens konstråds befintliga uppgifter ska överföras till den nya myndigheten vid ett inordnade. Några förslag till justeringar av uppgifterna sker dock. Det gäller främst ArkDes uppgifter som i flera delar är otydliga, vilket även Statskontoret påpekade i sin myndighetsanalys. Dubbelreglering ska dessutom undvikas, vilket innebär att uppgifter som regleras i museilagen eller i myndighetsförordningen inte behöver upprepas i instruktionen.

I museilagen 4 § anges att museum utifrån sitt ämnesområde ska bidra till samhället och dess utveckling genom att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning. ArkDes har i instruktionen §2, punkt 4 uppgiften att förmedla kunskap inom sitt verksamhetsområde. Främja och förmedla får anses vara synonymer i detta fall varför uppgiften kan utgå ur instruktionen. Även 2 § punkt 2 sista ledet i Moderna museets instruktion täcks in av skrivningen i museilagen och kan utgå. I ArkDes instruktion finns även uppgiften ”att stödja [...] debatterande verksamhet för att stärka arkitekturens,

formens och designens ställning i samhället”. Även denna skrivning bedöms omfattas av skrivningen i museilagen om att främja kunskap och fri åsiktsbildning och tas därför bort. Skrivningen i 2 § punkt 3 ”följa utvecklingen av arkitektur, form och design” kan tas bort då den täcks in av 6 § tredje stycket i myndighetsförordningen: ”Myndigheten ska... följa sådana förhållanden utanför myndigheten som har betydelse för verksamheten.”

Museilagen 8 § anger att ett museum ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad, bland annat genom att ha hög kompetens inom sitt ämnesområde. Det innebär att 2 § punkt i Moderna museets instruktion och 2 § punkt 3 i ArkDes instruktion kan utgå.

Utredningen noterar att uppgifterna rörande gestaltad livsmiljö inte nämns explicit i ArkDes instruktion och således inte heller i den nya myndighetens instruktion.

8.2 Författningskommentarer

1 § Motsvarar 1 § i Moderna museets instruktion, 1 § andra meningen första stycket och delar av 3 § i ArkDes instruktion samt 1 § i Statens konstråds instruktion.

2 § Motsvarar 3 § i Moderna museets instruktion och 3 § andra stycket i ArkDes instruktion.

3 § Motsvarar 2 § punkt 4–5 i Moderna museets instruktion och 3 § första stycket i ArkDes instruktion.

4 § Motsvarar 2 § punkt 1, 3 och 8 i Moderna museets instruktion och 2 § punkt 2 i ArkDes instruktion.

5 § Motsvarar 2 § punkt 2 i Moderna museets instruktion, 1 § första meningen andra stycket samt tredje stycket i ArkDes instruktion samt 1 § första stycket i Statens konstråds instruktion.

6 § Motsvarar 2 § punkt 3 i Moderna museets instruktion, 1 § första meningen i ArkDes instruktion samt 1 § punkt 4 i Statens konstråds instruktion.

7 § Motsvarar 1 § punkt 1–3, 2 § punkt 1–2 i Statens konstråds instruktion.

8 § Motsvarar 3 § i Statens konstråds instruktion.

9 § Motsvarar 6 § i Moderna museets instruktion och 5 § i ArkDes instruktion.

10 § Motsvarar 4 § i Moderna museets instruktion och 4 a § i ArkDes instruktion.

11 § Motsvarar 4 a § i Moderna museets instruktion, 4 b § i ArkDes instruktion och 2 b § i Statens konstråds instruktion.

12 § Motsvarar 5 § i Moderna museets instruktion, 4 § i ArkDes instruktion och 2 a § (delvis) i Statens konstråds instruktion.

13 § Motsvarar 7 § (delvis) i Moderna museets instruktion. Uppgiften rör det gemensamma konstabiblioteket och en likalydande skrivning finns i Nationalmuseums instruktion.

14 § Motsvarar 7 a § i Moderna museets instruktion, 2 § (delvis) i ArkDes instruktion och 3 a § i Statens konstråds instruktion. Då samverkan regleras i myndighetsförordningen bör regeringen överväga om denna paragraf behöver finnas med.

15 § Ny ledningsform, styrelsemyndighet, anges.

16 § Antal ledamöter i styrelsen ska framgå av instruktionen.

17 § Om regeringen ska utse vice ordförande i styrelsen, vilket är utredningens förslag, ska detta framgå av instruktionen.

18 § Om regeringen vill reglera vissa organisatoriska förutsättningar ska detta anges i instruktionen, vilket är aktuellt i detta fall.

19 § Myndighetschefen anges i instruktionen.

20 § Motsvarar 10 § i Moderna museets instruktion.

21 § Motsvarar 11 § i Moderna museets instruktion.

22 § Motsvarar 12 § i Moderna museets instruktion och 10 § i ArkDes instruktion.

23 § Motsvarar 12 § i Moderna museets instruktion och 10 § i ArkDes instruktion.

24 § Motsvarar 14 § i Moderna museets instruktion, 12 § i ArkDes instruktion och 7 § i Statens konstråds instruktion.

Kulturdepartementet

Uppdrag att lämna förslag om organisationsförändring

Sammanfattning

En utredare ska biträda Regeringskansliet (Kulturdepartementet) med att ta fram förslag på hur uppgifterna vid Statens centrum för arkitektur och design kan inordnas i Moderna museet. Utredaren ska även analysera om det är ändamålsenligt att inordna uppgifterna vid Statens konstråd i Moderna museet och, i så fall, lämna ett förslag på hur uppgifterna kan inordnas i Moderna museet. Utredaren får även lämna förslag på hur Statens konstråds uppgifter kan inordnas i någon annan eller några andra myndigheter. I uppdraget ingår att analysera behovet av ett förändrat myndighetsnamn för Moderna museet i samband med en organisationsförändring och att lämna nödvändiga författningsförslag.

Syftet med uppdraget är att pröva formerna för en sammanhållen myndighetsstruktur som ger de bästa möjliga organisatoriska förutsättningarna för genomförandet av en politik inom konstområdet och arkitektur-, form- och designområdet som ligger i tiden. Mot bakgrund av bl.a. de senaste decenniernas utveckling, där konstarter möts och där arbetet sker konstartsövergripande inom olika konstdiscipliner, kan en samlad myndighet ha bättre förutsättningar att bli ett starkare nav inom konst-, arkitektur-, form- och designområdet, både nationellt och internationellt. En sammanhållen myndighetsstruktur kan också bidra till ökad effektivitet och minskad sårbarhet.

Uppdraget ska redovisas i en departementspromemoria till Regeringskansliet (Kulturdepartementet) senast den 31 januari 2025.

En myndighet med ett bredare ansvar för konst, arkitektur, form och design

Moderna museet och Statens centrum för arkitektur och design är statliga museimyndigheter som i enlighet med museilagen (2017:563) ska bedriva publik verksamhet, bidra till forskning och annan kunskapsuppbyggnad och aktivt förvalta sina samlingar. Av museilagen följer också att museerna ska samverka i syfte att ge alla tillgång till museernas samlingar. Myndigheterna ska därutöver utifrån sina respektive instruktioner samarbeta med varandra om gemensamma funktioner. Ett sådant samarbete sker t.ex. i fråga om lokaldrift, telefoni, kassa och konferenslokaler. Myndigheterna är sedan 1998 lokaliserade i samma fastighet på Skeppsholmen i Stockholm.

Statens konstråd har i uppgift att verka för att konsten blir ett betydelsefullt inslag i samhällsmiljön. Enligt Statens konstråds instruktion ska myndigheten bl.a. medverka till skapandet och utvecklingen av offentlig konst och gestaltning av gemensamma miljöer. Detta görs t.ex. genom att förvärva samtidskonst till statens byggnader och andra lokaler för statlig verksamhet, vilket bl.a. görs tillsammans med Moderna museet. Statens konstråd har också en omfattande konstsamling och bedriver sedan 2022 viss publik programverksamhet i sina lokaler. Sedan 2022 är även Statens konstråd lokaliserad till Skeppsholmen i nära anslutning till de övriga två myndigheterna.

Statens centrum för arkitektur och design och Statens konstråd är båda av regeringen utpekade myndigheter inom politiken för gestaltad livsmiljö vilket innebär att de båda ska verka för att de mål som riksdagen har fastställt för arkitektur-, form- och designpolitiken uppnås (prop. 2017/18:110, bet. 2017/18:CKrU1, rskr. 2017/18:316). Statens centrum för arkitektur och design har därutöver den specifika uppgiften att vara en nationell mötesplats för aktörer inom arkitektur, form och design.

Mot bakgrund av de senaste decenniernas utveckling, där konstarter möts och där arbetet sker övergripande inom olika konstdiscipliner, bedömer regeringen att en samlad myndighet kan ha bättre förutsättningar att bli ett starkare nav och varumärke inom konst-, arkitektur-, form- och designområdet, både nationellt och internationellt.

Den statliga förvaltningen ska vara kostnadseffektiv och ändamålsenligt organiserad. För att anpassa den offentliga verksamheten till förändrade

behov i samhället ska statsförvaltningen alltid vara öppen för omprövning och prioritering. Mot bakgrund av detta tillsatte regeringen under hösten 2023 bl.a. en utredning om en översyn av mindre myndigheters uppgifter och organisering (dir. 2023:132). Regeringen har därutöver tagit flera initiativ som syftar till att öka effektiviteten i statsförvaltningen och till att minska antalet myndigheter (prop. 2023/24:1, Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 1.4 och utg.omr. 2 avsnitt 4.5.1).

Uppdraget

En utredare ska biträda Regeringskansliet (Kulturdepartementet) med att ta fram förslag på hur uppgifterna vid Statens centrum för arkitektur och design, Moderna museet och Statens konstråd kan organiseras.

Utredaren ska:

- lämna förslag på hur uppgifterna vid Statens centrum för arkitektur och design kan inordnas i Moderna museet,
- analysera om det är ändamålsenligt att inordna uppgifterna vid Statens konstråd i Moderna museet och, i så fall, lämna ett förslag på hur uppgifterna kan inordnas i Moderna museet,
- analysera eventuella överlappningar i myndigheternas uppgifter,
- analysera och föreslå ändamålsenlig ledningsform för Moderna museet vid en organisationsförändring och lämna förslag till en sådan med utgångspunkt i de uppgifter myndigheten får ansvar för,
- beskriva för- och nackdelar med att myndigheternas uppgifter läggs samman, till exempel synergi- och effektivitetsvinster, vilken möjlighet det finns för kvalitetsförbättringar och risker för negativ påverkan på verksamheterna på kort och lång sikt,
- analysera Moderna museets lokalbehov vid en organisationsförändring,
- analysera behovet av ett förändrat myndighetsnamn för Moderna museet vid en organisationsförändring, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Utredaren får även:

- lämna förslag på hur Statens konstråds uppgifter kan inordnas i någon annan eller några andra myndigheter.

Arbetet med uppdraget

Utredaren ska analysera och redovisa de ekonomiska, verksamhetsmässiga och personella konsekvenserna av förslagen. Utredaren ska genomföra en konsekvensutredning i enlighet med 5–7 §§ konsekvensutredningsförordningen (2024:183). Utgångspunkten är att förslagen ska rymmas inom befintlig ram genom eventuella omprioriteringar. Utredaren ska i annat fall föreslå finansiering.

Under genomförandet av uppdraget ska utredaren inhämta synpunkter och upplysningar från Moderna museet, Statens centrum för arkitektur och design, Statens konstråd samt, i den utsträckning som bedöms lämplig, andra berörda myndigheter och organisationer. Utredaren ska också hålla sig informerad om arbetet i utredningen om en översyn av mindre myndigheters uppgifter och organisering (dir. 2023:132). Vidare ska utredaren löpande informera Regeringskansliet (Kulturdepartementet) om hur arbetet med uppdraget fortskrider.

Uppdraget ska redovisas i en departementspromemoria till Regeringskansliet (Kulturdepartementet) senast den 31 januari 2025.

Genomförda möten

Moderna museet, överintendent Gitte Ørskou, administrativ chef
Renée Jardland samt ledningsgrupp

ArkDes, överintendent Karin Nilsson samt ledningsgrupp

Statens konstråd, direktör Henrik Orrje, ledningsgrupp samt
informationsmöte med samtliga medarbetare

Kungl. Konstakademin, Jöran Lindvall, Martin Rörby och Kerstin
Wickman

Sveriges Arkitekter, förbundsdirektör Tobias Olsson, samhälls-
politiska chefen Margareta Wilhelmsson och utredaren Anki
Kaplan Wikström

Nationalmuseum, överintendent Patrick Amsellem

Statens historiska museer, överintendent Magnus Hagberg och
verksamhetscontroller Sofia Strandvik

Stiftelsen Svensk Industridesign (SVID), VD Jonas Olsson

Svensk Form, VD Björn Nordin

Ulf Bengtsson, utredare och Clas Heinegård, Utredningen om
mindre myndigheters uppgifter och organisering

Arbetsgivarverket, Ann-Charlotte Jensen och Ana Gnospelius

KORO Norge, direktor Øystein Strand och seniorrådgivare
Charlotte Blanche Myrvold

Christer Larsson, arkitekt och särskild utredare gestaltad livsmiljö

Eric de Groat, tidigare bitr. myndighetschef ArkDes

Magdalena Malm, Svensk bildkonst, tidigare myndighetschef
Statens konstråd

Claes Eriksson, tidigare myndighetshandläggare för ArkDes

Departementsserien 2025

Kronologisk förteckning

1. Hyra anstaltsplatser utomlands. Ju.
2. Moderna – en ny myndighet för
modern konst, arkitektur och design.
Ku.

Departementsserien 2025

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

Hyra anstaltsplatser utomlands.[1]

Kulturdepartementet

Moderna – en ny myndighet för modern
konst, arkitektur och design. [2]